

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã Marcos remimombe'ukwe o evangelho de Marcos

¹ ãy anhepyrũ amombe'u-vy Hesu Cristo re-hegwa nhe'ẽ porã. Ha'e katu Nhandejáry ra'y tee voi.

João Batista rehegwa nhe'ẽ

(Mt 3.1-12; 11.10-14; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

²⁻³ Yma va'ekwe oiko va'ekwe Isaías. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u-vy oiko va'ekwe. João Batista rekorã mombe'u-vy oiko va'ekwe. Hesu rekoha mombe'uha rekorã omombe'u va'ekwe. A-rami omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ:*

“He'i Nhandejáry: Ko va'e xe nhe'ẽ mombe'uhaty. Amondo-ta íxupe ne renonde omopotĩ hagwã nde raperã. Nde rerosapukái va'erã ne mombe'u-vy. Tekwaty e'ỹ-my nde rerosapukái va'erã. He'i va'erã upe pygwa-pe: Pemopotĩ katu Nhandejáry raperã. Pemokarẽ karẽ e'ỹ katu íxupe tape. Penhemoatyrõ katu henonde. Pembohape porã katu íxupe tape, he'i va'erã ne mombe'u-vy, he'i Nhandejáry.”*

Upéixa voi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ Isaías, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety.

⁴ Upéa-gwi yma gware he'i hagwe-rami ojekwaa-ma Hesu rekoha mombe'uha. João Batista oporomongarai va'ety ojekwaa ou-vy. Tekwaty

* 1:2-3 Mt 3.1 * 1:2-3 Is 40.3

e'ỹ-my ojekwaa. Ojekwaa ramo, ohopa João renda-py ijaty va'e kwéry. Hemimombe'urã ohenduse hikwái:

—Erova katu nde rekoha, he'i. —Enhemongarai uka katu nde ave, he'i. —Nde rekoha ererova ramo, erenhemongarai uka ramo ave, omboyke arã ndéhegwi Nhandejáry ne rembiapo vaikwe, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

⁵ Upéixa ramo, ohopa João renda-py Judéia tetã mygwa. Ohopa ave entéro Jerusalém tetã mygwa. Onhemongarai uka hagwã Jordão ysyry-py oje'ói. Onhemombe'u ramo João-pe gwembiapo vaikwe-rehe, omongaraipa íxupe kwéry.

⁶ Camelo mymba ragwekwe-gwi onhemonde oiko-vy. Vaka pire iku'a jopyha. Tukúry-rehe okaru. Ei ka'agwy ave ho'u oiko-vy.

⁷ He'i omombe'u-vy:

—Ou-ta peteĩ xe rapykwerigwa va'e ipu'akave va'e xéhegwi. Amboete eterei íxupe. Upéa-gwi xe mirĩve-gwi, xe atĩ-gwi ave, ni hembigwái ramo jepe ndaikatúi apyta.

⁸ Xe katu oromongarai kuri y-py. Ha'e katu napene mongaraivéi-ma va'erã y-py xe oromongaraiha-rami. Omoingo va'erã ae peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e pende py'a-py opyta va'erã, he'i íxupe kwéry.

*João Batista omongarai Hesu-pe
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22; Jo 1.32-34)*

⁹ Upe jave oiko joty Hesu Nazaré tetã-my. Galiléia yvy-py oiko. Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy João renda-py. Ha João katu omongarai íxupe Jordão ysyry-py.

¹⁰ Osê jave y-gwi, Hesu ohexa-ma ojekwaa pya'e ramo yváy-py. Upe-gwi ha'e ohexa ogwejy va'e. Pykasu-rami ogwejy ou-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ójehe ogwejy ramo ohexa.

¹¹ Ha upéi katu onhehendu yváy-gwi onhe'ê va'e: —Nde katu xe ra'y xe rembihayhu. Xe orogwerohory ete va'e, he'i íxupe yváy-gwi onhe'ê va'e.

*Satanás ombojevayse mo'ã Hesu-pe
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13; Hb 2.18; 4.15)*

¹² Ha upéi katu pya'e ogweraha Hesu-pe Nhe'ê Marangatu tee va'e. Tekwaty e'ÿ-my ogweraha íxupe.

¹³ Upe-py opyta Hesu. Quarenta áry opyta ohekoteta hagdã íxupe anháy ruvixa Satanás. Ombojevayse ramo jepe íxupe, ha'e ohexa uka joty Satanás-pe gweko mbaraeteha. Opyta oĩ-vy Hesu nhu pygwa mymba ndive. Ha upe jave ogwahê ou-vy yváy pygwa Hesu ha-py hembigwairã.

*Hesu onhemonhe'ê
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

¹⁴ Ha upéi katu João onhemoĩ preso. Onhemoĩ preso riré, Hesu oho outro tetã-my. Galiléia yvy-py oho. Oho omombe'u Tupã Nhandejáry rehegwa nhe'ê porã:

¹⁵ —Ogwahê-ma hi'óra, he'i. —Pene mo'agwĩ-ma ou-vy Nhandejáry pende ruvixarã, he'i. —Emboasy ne rembiapo vaikwe, he'i. —Erova katu nde rekoha. Erovia katu Nhandejáry rehegwa nhe'ê porã, he'i.

*Eju xe moirũ, he'i Hesu
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

¹⁶ Upéi Hesu oho ogwata Galiléia yugwarusu yke-rehe. Ohexa oho-vy Simão-pe tyvýry ndive. Tyvýry héry André. Ohexa omombo ramo oity hagwã y-py kyha. Omombo ramo oipyhy hagwã pira-pe ohexa. Ha'e kwéry katu pira jopoihaty voi.

¹⁷ —Eju katu xe moirũ, he'i íxupe Hesu. —Nde katu pira jopói kwaahaty voi, he'i íxupe. —Ha xe orombo'e-ta xe moirũ uka hagwã yvypóry kente kwéry-pe, he'i íxupe kwéry.

¹⁸ Ohendu-ma ramo upéa nye'ẽ, pya'e oheja okyha. Oho hupive omoirũ hagwã íxupe.

¹⁹ Ha upéi henonde-rupi oho Hesu. Ohexa oho-vy mokõi Zebedeu ra'y, Tiago, tyvýry João ave. Ohexa omoatyrõ ramo kanoagwasu-py kyha.

²⁰ Ohexa ramo, pya'e ohenói íxupe kwéry Hesu. Ha ohejapa voi oirũ kwéry oho-vy. Kanoagwasu-py oheja íxupe kwéry oho-vy. Gwu Zebedeu ave oheja. Oheja ave gwembigwái. Oho hupive.

*Hesu omosẽ imondo-vy anháy-pe
(Lc 4.31-37)*

²¹ Upéi katu ogwahẽmba oho-vy Cafarnaum tetã-my. Pytu'uha áry-py pya'e oike Hesu ojeporahéi haty-py. Oike ramo onhemonhe'ẽ íxupe kwéry.

²² Ha henduháry,

—Mba'éixa po onhemonhe'ẽ, he'i opondera-vy hese hikwái: —Iporã ete inhe'ẽ, he'i. —Inhe'ẽ ndaha'éí gwĩ judeu rekombo'ehaty nye'ẽ-rami, he'i hese. —Ha'e kwéry ndoikwaapáiry onhemonhe'ẽ hagwã. Ha'e ae onhe'ẽ nomombe'úiry hikwái. Ha Hesu katu ha'e ae onhe'ẽ ha'e

omombe'u. Oporomonhe'ëgendu kwaa va'e-rami onhemonhe'ë, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

²³ Upe-ma ramo oime ojeporahéi haty-py anháy ojepota va'e hese. Osapukái he'i-vy:

²⁴ —Nde Hesu Nazaré pygwa. Ma'erã ore to-ryva? he'i íxupe. —Ereju-ma pa ore hundi hagwã? oporandu íxupe. —Xe oroikwaa voi kiva'e pa nde, he'i íxupe. —Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y imarangatu va'e, he'i Hesu-pe.

²⁵ Ha oja'o íxupe Hesu:

—Ekirirĩ katu. Esë íxugwi, he'i anháy-pe.

²⁶ Ha upéa-gwi ombohetyryí-ma íxupe anháy. Osapukái osë-vy anháy íxugwi oho-vy.

²⁷ Ha ha'e kwéry,

—Mba'éixa po omosë” he'i opondera eterei-vy hese: —Mba'eixagwa tipo kóa? he'i. —Teko pyahu-py nhane mbo'e ra'e, he'i. —Ohendu uka kwaa va'e-rami ombo'e Hesu. Omanda ramo, ohendu voi íxupe anháy, he'i hese ojóupe hikwái.

²⁸ Upe-ma ramo onhehendu herakwã opa-rupi. Enterovete ohendupa inhe'ë. Galiléia yugwarusu jerekwe rupigwa gwive ohendupa.

*Hesu ombogwera Simão raixo-pe
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

²⁹ Osë ramo ojeporahéi haty-gwi, ogwahë oike reheve Simão róga-py. André oiko ave ojoha-py. Ogwahë onhondive Tiago João ave.

³⁰ Ha Simão raixo onheno oĩ-vy. Hasy heteraku-gwi. Pya'e omombe'u hese Hesu-pe.

³¹ Oho Hesu. Oipopyhy. Omopu'ã íxupe. Ohejama íxupe heterakukwe. Ha upéi katu okwera rire Simão raixo, ha'e ogweru íxupe kwéry hemi'urã.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Ka'aru ete. Oike-ma kwarahy. Oupa Hesu renda-py. Ogweru íxupe hasy va'e kwéry. Opa anháy rerekoha va'e gwive ogweru íxupe.

³³ Ha entéro tetã mygwa ijatypa hokẽ rovagwypy.

³⁴ Ha Hesu ombogwera heta-ma hasy va'e-pe. Opaixagwa mba'asy-gwi ombogwera. Omosẽ ave íxugwi kwéry heta anháy. Ha oikwaa voi íxupe anháy. Upéa-gwi omokirirĩ íxupe kwéry. Ndohejái onhe'ẽ.

Hesu osẽ oho tekwaty e'ỹ-my
(Lc 4.42-44)

³⁵ Ko'ẽ morotĩ jave opu'ã Hesu. Osẽ oho ha'e anho tekwaty e'ỹ-my. Opyta upe-py onhomongetavy Tupã Nhandejáry ndive.

³⁶ Ha upéi katu oheka heka íxupe Simão inhirũ gwéry ave.

³⁷ Otopa-ma ramo, he'i Hesu-pe:

—Enterovete nde reka kuri, he'i íxupe.

³⁸ Ha Hesu he'i:

—Jaha katu tetã ambue mbue-rupi tanhemonhe'ẽ upe-py ave. Upéa ajapo hagwã asẽ aju-vy, he'i íxupe kwéry.

³⁹ Upe rire oho Hesu opa-rupi. Galiléia yugwarusu jerekwe-rupi oho. Onhemonhe'ẽ nhe'ẽ oiko-vy ojeporahéi haty haty-rupi. Omosẽ mosẽ ave oiko-vy kente kwéry-gwi anháy-pe.

Okwera ijaipa va'e
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Ha mba'asy vai-gwi ijaipa va'e katu ogwahē ou-vy iha-py. Onhesū omboete-vy Hesu-pe. Ojerure íxupe okwera hagwã:

—Nthane mbogwerahaty voi nde, he'i. —Xe-vy para'e xe mbogwera arã ave ra'e? he'i Hesu-pe.

⁴¹ Ha Hesu oiporiahuvereko íxupe. Upéa-gwi oipyso opo. Opoko hese:

—Orombogwera-ta voi katu nde-vy, he'i. —Ekwera katu, he'i íxupe.

⁴² Hesu onhe'ē-ma ramo íxupe, okwera-ma. Opa aiai íxugwi.

⁴³⁻⁴⁴ —Aníke eremombe'u avave-pe orombogweraha, he'i jevy jevy íxupe. —Ekwa mani ehexas uka pa'i-pe erekweramaha, he'i íxupe. —Eme'ē íxupe upe Moisés amyri ereme'ē hagwã he'i va'ekwe. Ha upéixa enterove oikwaa-ta erekweramaha, he'i íxupe.

Upéi omondo pya'e íxupe Hesu.

⁴⁵ Ha upe okwera va'e katu osē omombe'upa joty. Opa-rupi omosarambi joty herakwã. Upéa-gwi ndikatuvéi-ma oike Hesu tetã tetãve-rupi. Tekwaty e'ỹ-my katu opyta oĩ-vy. Oupa vyteri Hesu renda-py. Opa-rupigwi ou hikwái.

2

Hesu ombogwera hajy jeapa va'e-pe
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Ha Hesu katu nda'aréi oiko tekwaty e'ỹ-my. Oho jevy oike Cafarnaum tetã-my. Oike ramo, ohendu-ma oimeha hógapy hikwái.

² Upe rire heta ete ojogweroaty. Upéa-gwi ndikatúi oike avave hoga py-py. Gwĩ ogwahẽ va'e hokẽ rovagwy-rupi rei oiko hikwái. Ha Hesu katu omombe'u oiko-vy íxupe kwéry. Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u.

³ Omombe'u jave, ogweru Hesu renda-py hajy jeapa va'e. Irundyve reheve ogweru henda-py.

⁴ Heta eterei ojogweroaty-gwi ndikatúi ogweroike Hesu renda-py. Upéa-gwi ojeupi oipe'a óga, Hesu ári ombokwa. Ombogwejy mbegwe katu imbou-vy. Ombogwejy hajy jeapa va'e-pe. Hupa reheve ombogwejy.

⁵ Irundyve-pe, hajy jeapa va'e-pe ave ohexa Hesu. Ohexa ojerovia-ma ramo ójehe. Upéi he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Amboyke-ma voi ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, xe ra'y, he'i íxupe Hesu.

⁶ Ha oĩ upe-py gwĩ judeu rekombo'ehaty. Onhepy'amongeta-vy ogwapy upe-py:

⁷ “Ma'erã upe va'e onhe'ẽ upéixa?” he'i oporandu-vy ojéupe. “Onhemonhandejáry ra'anga anga rei-vy, onhe'ẽ rei rei Hesu” he'i. “Tupã Nhandejáry ha'e anho mante omboyke kwaa va'e nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe” he'i. “Ndaipóri avave omboyke va'erã” he'i opy'apy ojéupe.

⁸ Onhepy'amongeta ramo upéixa hikwái, opy'apy oikwaa-ma Hesu:

—Ma'erã-gwi erenhe'ẽ vai rei nde py'apy-py? he'i.

⁹ —Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i íxupe kwéry. —Oĩ ramo, “Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe” he'i va'e katu, ndaja hexái

hemimboyke, he'i. —Omboyke para'e. Tapa nom-boykéiry ra'e. Ndajahexáiry. Ha oĩ ramo, “Epu'ã katu, eraha nde rupagwe, egwata eho-vy” he'i rei va'e katu, jahexa ave. Nomopu'ãiry.

¹⁰ ãy aikwaa uka-ta peẽ-my xe nhe'ẽ rei e'ỹha ko yvy-py. Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi. Xe nhe'ẽ-py rei amboyke-ma voi yvypóry rembiapo vaikwe. Peikwaa porã hagwã xe nhe'ẽ rei e'ỹha, ambogwera-ta upe hajy jeapa va'e-pe, he'i Hesu onhe'ẽ-vy gwĩ imbo'eháry-pe.

Upe rire-ma ojere hajy jeapa va'e-pe:

¹¹ —Ha'e-ta nde-vy. Epu'ã eraha nde rupagwe. Xe nhe'ẽ-py tereho nde róga-py, he'i íxupe.

¹² Ha upéi inhe'ẽ-py opu'ã oho. Gwupa ohupi heraha-vy. Osẽ oho enterove rovagwy-rupi. Upéixa Hesu ohexa uka íxupe kwéry onhe'ẽ rei e'ỹha. Upéa ohexa ramo ijaty va'e kente,

—Mba'éixa po oporombogweraha, he'i ojóupe opondera-vy hese hikwái.

Nhandejáry-pe omomba'egwasu hikwái.

—Ndojehexáiry va'e koixagwa, he'i ojóupe hikwái.

Hesu ohenói Levi-pe

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Ha upéi katu oho jevy Hesu yugwarusu rembe-py. Ojogweroatypa jevy hikwái upe-py. Ou Hesu renda-py. Onhemonhe'ẽ íxupe kwéry upe yugwarusu rembe-py.

¹⁴ Upéi ogwata oho-vy y rembe-rupi. Ohexa oho-vy Levi-pe. Ha Levi Alfeu ra'y. Ohexa íxupe nhane mbopaga haty-py:

—Eju xe moirũ, he'i Levi-pe.

Ha upéi katu opu'ã. Oho hupive.

¹⁵ Ha Hesu okaru oĩ-vy Levi róga-py. Okaru ave Hesu ndive, hemimbo'e kwéry ndive ave, nhane mbopaga va'ety, heta ojejavy va'e ave. Heta oĩ Hesu irũ. Upéa-gwi heta voi okaru indive.

¹⁶ Ha gwĩ fariseu judeu rekombo'ehaty va'e ohexa íxupe. Ohexa okaru ramo ojejavy va'ety ndive, nhane mbopaga va'ety ndive ave:

—Ma'erã po okaru ra'e Hesu nhane mbopaga va'ety ndive, gwĩ ojejavy va'e ndive ave, he'i oporandu-vy hemimbo'e kwéry-pe hikwái.

¹⁷ Ohendu-ma ramo upéa Hesu, omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ẽ nhane mbogwera-haty rehegwa-rami:

—Nhanes resãi ramo, nanhaikotevẽiry va'e nhane mbogwera-haty-rehe. Nhande rasy ramo ae, nhaikotevẽ va'e hese. Xe ndajúi ahenói hagwã, “Xe py'a potĩ” he'i ójehe va'e ou hagwã xe renda-py, he'i Hesu. —Ha gwĩ ojejavy va'e katu aju va'ekwe ahenói-vy, he'i joty íxupe kwéry Hesu hemimopotĩse-rehe onhemoirũ uka hagwã.

“Ne remimbo'e kwéry katu ma'erã po ndohasái okaru e'ỹ reheve” he'i oporandu-vy Hesu-pe (Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Ha upéi katu ohasa okaru e'ỹ reheve João remimbo'e kwéry, fariseu kwéry ave. Ndaha'úi ojoupe gwarã-rehe upéixa oiko hikwái. Nhandejáry pegwarã-rehe ae upéixa oiko hikwái. Upe ramo ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py oporandu va'e:

—Ma'erã ohasa okaru e'ỹ reheve João remimbo'e kwéry fariseu kwéry ave? he'i. — Ha ne remimbo'e kwéry katu ma'erã po ndohasái okaru e'ỹ reheve? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

¹⁹ Ha Hesu oiporu mendaha rehegwa nhe'ẽ oikwaa uka porã hagwã. He'i íxupe kwéry:

—Oĩ vyteri ramo omenda va'ekwe, ndikatúi ohasa okaru e'ỹ reheve he'í kwéry. Ma'erã ere kuri, “Tohasa okaru e'ỹ reheve” he'i oporandu-vy. —Ndikatúi ohasa okaru e'ỹ reheve onhondive oime ramo.

²⁰ Ha upe rire katu ogwahẽ va'erã hi'áry. Ojereraha va'erã íxugwi kwéry omenda va'ekwe. Ojereraha rire nda'ivíyí va'erã okaru he'í kwéry, he'i upe pygwa-pe ojehegwa omombe'u-vy.

²¹ Upéi Hesu oiporu ao rehegwa nhe'ẽ, uva rykwere rehegwa nhe'ẽ ave oikwaa uka porã hagwã íxupe kwéry. He'i íxupe kwéry:

—Nanharemendái ipyahu va'e-py ao tujakwe. Nharemenda ramo, onhy arã ra'e ipyahu va'e ojepoapy-vy. Omondo arã ao tujakwe-pe. Opyta arã ra'e osorove, he'i.

²² —Nanhanhunháiry uva rykwere pyahu va'e hyru vakapi nda'ijyvéi ma va'e-py. Nanhunha ramo, ovu omondoropa-ma va'erã gwyru tuja. Osyrypa arã pe uva rykwere ra'e. Osoropa arã hyrukwe. Uva rykwere pyahu va'e katu nanhunha hyru pyahu-py ave, he'i Hesu ohekom-bopyahu kwaa uka hagwã íxupe kwéry.

*“Xe pytu'uha áry járy” he'i Hesu
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)*

²³ Ha upéi katu pytu'uha áry-py oho ogwata Hesu. Trigoty mbyte-rupi oho. Ha hemimbo'e kwéry oipo'o-ma oho-vy trigo rope.

²⁴ Ha he'i Hesu-pe fariseu kwéry:

—Ema'ẽ hese, he'i. —Ma'erã po ha'e kwéry oipo'o trigo rope pytu'uha áry-py? Jaipo'o ramo trigo rope, nhamba'apo voi. Ndikatúi nhamba'apo pytu'uha áry-py, he'i Hesu-pe.

²⁵ Ha he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ma'erã eremonhe'ẽ nhe'ẽ rei Nhandejáry kwa-tia nhe'ẽ, Davi amyri rehegwa nhe'ẽ? Mba'éixa katu nderekwaáiry? he'i oporandu-vy íxupe.*

Upéi he'i:

—Nahembi'úi-gwi, ivare'apa va'ekwe Davi in-hirũ gwéry ave.

²⁶ Upéa-gwi oike koty-py va'ekwe. Nhandejáry-pe nhamboete haty-py oike, oiko ramo Abiatar pa'i ruvixagwasu ramo. Ho'u va'ekwe gwĩ mbojape Nhandejáry rovagwy-py pa'i remimoĩgwe. Nhandejáry ndohejái avave-pe ho'u va'erã upe mbojape. Pa'i kwéry rembi'u ae. Upéa ndikatúi ho'u avave. Ha Davi ae katu ho'u joty va'ekwe. Pa'i e'ỹ ramo jepe Davi ho'u joty va'ekwe. Omongaru ave oirũ gwéry va'ekwe, he'i oikwaa uka-vy íxupe kwéry. —Iporã voi ra'e ja'u trigo rope ko'ánga, he'i oikwaa uka-vy.*

²⁷ Upéi he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Omoĩ va'ekwe Tupã Nhandejáry upe pytu'uha áry nhane kane'ögwa hagwã. Teko rei remimombe'u nhane mbohasa asy hagwã

* 2:25 1 Sm 21.1-6 * 2:26 Lv 24.9

nomoĩry va'ekwe. Nhande-rehe ha-py ae katu omoĩ va'ekwe pytu'uha áry, he'i íxupe kwéry.

²⁸ —Ha xe katu Nhande Ryke'y tee va'e. Upéa-gwi xe ae pytu'uha áry járy voi, he'i. —Xe ae pytu'uha áry moĩha voi, he'i. —Xe ae amandave va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

3

*Okwera ipo ypi va'e
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)*

¹ Ha upéi katu oike jevy Hesu ojeporahéi haty-py. Oike ramo ohexa-ma oĩ ramo ipo ypi va'e. Upe ramo judeu ruvixa orepara Hesu-rehe:

² —Oporombogwera-ta para'e pytu'uha áry-py? he'i hese oporandu-vy ojóupe hikwái.

Upéa-gwi orepara para hese hikwái ohexa hagwã. Oity vai ukase mo'ã Hesu-pe. Oporombogwera ramo, “Omba'apo ra'e”, he'ise hese. Tembiapo vai ombojase mo'ã hese.

³ Ha Hesu he'i ipo ypi va'e-pe:

—Eju katu enhembo'y ore kwéry rovái, he'i íxupe.

⁴ Upe rire oporandu judeu ruvixa-pe:

—Iporã tipo pytu'uha áry-py nhane rembiapo porã e'ỹ? Erejohu porã va'erã tipo jajapo vai ramo? Iporã tipo pytu'uha áry-py nhaporombogwera e'ỹ? Erejohu porã va'erã tipo japorojuka ramo? he'i íxupe kwéry.

Onhe'ëreitypa íxupe kwéry. Ha ha'e kwéry katu opyta okirirĩmba hikwái íxugwi.

⁵ Ha upéi katu Hesu ndaija'úi ha'e kwéry heko vaiha-rehe orepara para-vy hese kwéry.

Ndovy'avéi-ma. Ha'e kwéry nainhakã porãi-gwi, nainharanduséiry-gwi, ndovy'áiry:

—Eipyso katu nde po, he'i íxupe, ipo ypi va'e-pe.

Oipyso ramo, okwera-ma ipo.

⁶ Ha fariseu kwéry osẽmba oho-vy íxugwi. Osẽ rire pya'e ojogweroaty Herodes irũ gwéry ndive:

—Mba'éixa tamo ra'e jajuka íxupe, he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

*Ombogwera gwera hasy va'e kwéry Hesu
(Mt 4.24-25; Lc 6.17-19)*

⁷ Ha upéi katu oho jevy Hesu yugwarusu rembe-py. Gwemimbo'e kwéry ndive oho. Heta eterei Galiléa yugwarusu jerekwe rupigwa oho ave hapykwéri. Heta eta ou upe Hesu ojapo va'ekwe rerakwã rendu-vy. Ohendu heta Judéia pygwa ave.

⁸ Ohendu heta Jerusalém pygwa, heta Iduméia pygwa ave. Heta Jordão ysyry rovái pygwa ave ohendu. Ohendu heta Tiro jere rupigwa. Sidom jere rupigwa ave herakwã ohendu. Upéa-gwi oupa ete voi Hesu renda-py hikwái.

⁹⁻¹⁰ Ou ramo hikwái omongwera gwera heta va'e-pe Hesu. Upéa-gwi ijatypa hasy va'e kwéry opoko hagwã hese onhembogwera ukase-vy.

Upe ramo he'i Hesu:

—Emoĩ porã katu xe-vy xe renagwã kanóa pono xe jopy eterei, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹¹ Ha anháy rerekoha katu ohexa ramo íxupe, ojeity ity Hesu rovagwy-rupi osapukái-vy:

—Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y voi, peteĩ teĩ he'i ojeity-vy íxupe.

12 —Ani xe mombe'u mbe'u kiva'e pa xe, he'i peteĩ teĩ-pe oja'o-vy.

*Hesu oiporavo doze kwimba'e-pe oirurã
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)*

13 Upéi ojeupi oho-vy vyatyirusu-py. Ohenói gwembiporavokwe-pe. Ha oupa Hesu renda-py.

14 Ha Hesu katu oiporavo doze kwimba'e-pe omoirũ hagwã íxupe:

—Oromondo-ta erenhemonhe'ẽ hagwã.

15 Xe nhe'ẽ-py eremosẽ-ta anháy, he'i íxupe kwéry.

16 Upéixa-rupi oiporavo Simão-pe. Ha Simão-pe ombohéry joapy Pedro-py.

17 Oiporavo ave Zebedeu ra'y-pe, Tiago, tyvóry João ave. Upe mokoĩve va'e ombohéry joapy ave Boanerges-py. Héry he'ise: Tyapu ramigwa.

18-19 Oiporavo ave André, Filipe, Bartolomeu ndive. Oiporavo Mateus, Tomé, Alfeu ra'y Tiago ndive. Oiporavo ave Tadeu, Simão ndive. Upe va'e gwĩ huvixa ramo oiko va'e-pe omosẽse va'e kwéry irũ va'ekwe. Oiporavo ave Judas Iscariotes. Upe va'e Hesu pyhyharã-pe omombe'u va'erã. Upe doze kwimba'e oiporavopa-ma Hesu oirũrã.

*Judeu rekombo'ehaty onhe'ẽ rei rei Hesu-rehe
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23)*

20 Upéi Hesu oike oho-vy oga py-py. Ha heta eta ojogweroaty jevy. Upéa-gwi ndikatúi okaru Hesu inhirũ gwéry ave.

21 Upéa ohendu ramo, Hesu róga pygwa osẽ oho onhangareko hagwã hese heraha-vy.

—Itavy, he'i mo'ã hese hikwái.

Upéa-gwi osẽ oho onhangareko hagwã mo'ã hese he'ýi kwéry.

22 Ha judeu rekombo'ehaty katu Jerusalém-gwi ou va'ekwe he'i:

—Gwĩ Belzebu anháy ruvixa katu ojepota ra'e Hesu-rehe. Upéa-gwi Belzebu nhe'ẽ-py omosẽ anháy imondo-vy. Upe anháy ruvixa nhe'ẽ-py omosẽ íxupe kwéry, he'i mo'ã hese hikwái.

23 Upe va'e-rupi ohenói íxupe kwéry Hesu. Arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u íxupe kwéry, tetã mygwa rehegwa nhe'ẽ poru-vy. Imbaraete va'e rehegwa nhe'ẽ oiporu ave:

—Mba'éixa katu omosẽ-ta hesegwa Satanás, upe anháy ruvixa va'e, he'i. —Ndikatúiry omosẽ.

24 Ha mburuvixagwasu re'ýi ndaijojavéi-ma ramo, ndoiko porãvéi-ma.

25 Ha hóga pygwa ndaijojavéi-ma ramo, ndoiko porãvéi-ma.

26 Ha Satanás re'ýi kwéry ave ndaijojavéi-ma ramo ra'e, ndoiko porãvéi-ma arã ra'e Satanás. Ndoikovéi-ma arã ra'e. Opa-ma arã ra'e, he'i.

27 —Ha ndikatúi avave oike imbaraete va'e róga-py omonda hagwã imba'e kwéry-rehe. Onhapytĩ ranhe ramo ae íxupe, ogwerahapa arã hóga-py oĩ va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Upéixa ha'e kwéry ijapuha oikwaa uka íxupe. Anháy ndikatúi omosẽ ojehegwa, he'i ramo oikwaa uka íxupe ha'e kwéry ijapuha.

28-30 —Anháy ojepota ra'e Hesu-rehe, he'i mo'ã hese kuri hikwái.

Hesu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe omoanha anháy hikwái. Upéa-gwi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy. Ne rembi-
apo vai ramo, erenhe'ẽ vai ramo Nhandejáry-
rehe, omboyke-ta ndéhegwi Nhandejáry ne rembi-
apo vaikwe. Ha erenhe'ẽ vai ramo katu Nhe'ẽ
Marangatu tee va'e-rehe, nande poriahuvereko
mo'ãiry. Nde py'a ky'a-ma. Nande py'a potĩ
mo'ãvéi opa e'ỹ reheve, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu re'ýi kwéry

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21; Hb 2.11-12)

³¹ Upe rire ou isy tyvýry kwéry ave. Opyta oka-
py. Ohenói uka osẽ hagwã.

³² Heta ogwapy hikwái Hesu jerekwe-vy:

—Nde sy ou. Ou ave nde ryvy ne reindy ave.
Oka-py ogwahẽ oĩ-vy, he'i íxupe. —Nde rexase, he'i
Hesu-pe.

³³ Ha ha'e nosẽiry joty oho-vy. Upéi he'i:

—Amombe'u-ta peẽ-my kiva'e pa xe sy, kiva'e pa
xe ryvy, he'i íxupe kwéry.

³⁴ Upe rire orepara gwenduha-rehe ojerekwe-
rehe ogwapy va'e:

—Ehexa, he'i gwenduha-pe, —ko va'e kwéry xe
sy. Upe va'e kwéry xe ryvy, he'i.

³⁵ —Nhandejáry nhe'ẽ ojapo va'e gwive upéa voi
xe ryvy, he'i. —Upéa xe reindy, upéa xe sy ave, he'i
gwenduha-pe Hesu.

4

*Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ẽ
temitygwe rehegwa-rami*

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Ha upéi katu onhemonhe'ẽ jevy-ma Hesu yugwarusu rembe-rehe. Ha heta eterei ijatypa hendapy. Upéa-gwi oike kanoagwasu-py íxugwi kwéry. Ogwapy-ma kanóa py-py. Y rembe'y-py oĩ kanóa. Ha enterove opyta yvy-py hikwái. Y rembe-rehe opyta.

² Ha heta onhemonhe'ẽ nhe'ẽ íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u-vy.

Omombe'u arandu rehegwa nhe'ẽ íxupe kwéry temitygwe rehegwa-rami:

³ –Pejeapysaka joa joa, he'i. –Oho onhemity onhemity va'e. Omohãi gwemity.

⁴ Onhemity jave, oime temity ra'ỹi tape-rupi ho'a va'e. Ha upéi ou gwyra opa ho'u.

⁵ Oime temity ra'ỹi ave yvy pererĩ-rupi ho'a va'e. Upe-py oĩ mixĩmi yvy. Pya'e henhói-ma, yvy ndahetáiry-gwi.

⁶ Kwarahy haku-ma ramo, onhandu-ma temitygwe kwarahy aku. Ha kwarahy ohapypa voi. Ombohovirupa ave hapo e'ỹ reheve.

⁷ Oime nhuatĩndy-rupi ho'a va'e ave. Ha nhuatĩ katu okakwaa-ma. Ojaho'ipa temitygwe-pe. Upéa-gwi ndahopéiry.

⁸ Oime yvy porã-my ho'a va'e ave. Henhói-ma hemity. Okakwaa. Hope-ma. Oĩ trinta ha'ỹi va'e. Oĩ sessenta ha'ỹi va'e. Oĩ ha'ỹive va'e cem ha'ỹi va'e.

⁹ Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

*Hesu oikwaa uka gwemimbo'e kwéry-pe temitygwe rehegwa nhe'ẽ
(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)*

10 Ijatyva va'e oje'ói rire, oporandu Hesu-pe doze hemimbo'e kwéry inhirũ gwéry ave:

—Temitỹgwe rehegwa nhe'ẽ ereiporu kuri. Mbava'e-rehe po he'i upe va'e? he'i oporandu-vy íxupe.

11 Upéi he'i Hesu íxupe kwéry:

—Ha peẽ katu peikwaa voi mba'éixa po nhamoirũ-ta Nhandejáry nhande ruvixa. Nhandejáry oikwaa uka-gwi peẽ-my peikwaa. Ha ambue kwéry-pe katu ndoikwaa ukáiry. Upéa-gwi temitỹgwe rehegwa-rami amombe'u kuri Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ, anhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry, he'i.

12 —Ha upéi oma'ẽ ma'ẽ hikwái. Ha ndohexái mba'eve. Ohendu hendu. Ha ndoikwaái mba'eye. Upéa-gwi ndogwerováí gweko. Ha Nhandejáry katu nomboykéiry íxugwi kwéry hembiaipo vaikwe. Upéa-rehe arandu rehegwa nhe'ẽ aiporu mante amombe'u-vy íxupe kwéry Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ, he'i.*

13 —Ha peẽ katu ndapeikwaa porãi ave. Ma'erã ndapeikwaa porãi? Aipo ramo, mba'éixa peikwaa-ta arandu rehegwa nhe'ẽ gwive amombe'u mbe'u ramo?

14 Onhemitỹ va'e onhemitỹ. Upéa he'ise: Omoherkwã Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã.

15 Ha tape-rupi onhenhotỹ va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e nhe'ẽ porã. Ohendu-ma ramo, ou anháy ruvixa Satanás. Oipe'a ipy'a-gwi inhe'ẽ porã.

* 4:12 Is 6.9-10

16 Ha yvy pererĩ-rupi onhenhotỹ va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e inhe'ẽ porã. Ohendu-ma ramo, ovy'a ogwerovia-vy.

17 Ha ndahapóiry. Upéa he'ise: Sapy'a ete ogwerovia. Ndogwerovia teéiry voi. Ha upe rire katu nhe'ẽ porã rendu-gwi, omoingo asy íxupe. Ojerereko asy-gwi, ndogweroviasevéiry. Pya'e a'e oheja nhe'ẽ porã.

18 Ha nhuatĩndy-rupi onhenhotỹ va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e voi inhe'ẽ porã.

19 Ha onhesamondo mondo omba'e-rehe: “Mba'éixa po aiko-ta ko'ánga?” oporandu randu ojúpe. Ovy'a-ta mo'ã imba'e reta ramo. Oipotave tave ojúpe gwarã. Upéa-gwi ohendu hendu rei inhe'ẽ porã. Nahembiapo porã porãiry.

20 Ha yvy porã-my onhenhotỹ va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e inhe'ẽ porã. Ohendu ramo ogwerovia tee voi. Ogwerovia-gwi, oĩ hembiapo porã porã va'e. Oĩ hembiapo porãve rãve va'e. Oĩ hembiapo porã eterei va'e ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omombe'u mbe'u arandu rehegwa nhe'ẽ

21 Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ẽ tataendy rehegwa-rami:

—Ndajarúi voi tataendy nhamoĩ haggwã mba'e ryrú gwy-py. Ndajarúi ave nhamoĩ haggwã tupa gwy-py. Tataendy katu jaru nhamoĩ haggwã tataendy rendaty-py.

22 Oime va'e gwive onhenhomi va'e ojekwaa-ta voi. Ha pe ereikwaa e'ỹ va'e gwive, upéa ereikwaa-ta voi ave.

23 Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i.

24 —Ejeapysaka porã erehendu va'e-rehe. Ereme'ẽ me'ẽ va'ekwe ohekoviarõ-ta nde-vy. Hetave ave ohekoviarõ-ta.

25 Heta ogwereco va'e-pe hetave ohekoviarõ-ta. Ha naimba'e rexakwaái va'e-gwi katu, oipe'apa-ta íxugwi. Ogwereco va'e gwive oipe'apa-ta íxugwi, he'i íxupe kwéry Hesu.*

26 Ha upéi katu omombe'u jevy Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ temitygwe rehegwa-rami:

—Kwimba'e oho onhemity. Onhemity yvy-rupi.

27 Upéi pyhare hare oke-ma. Iko'ẽmba ẽmba opu'ã-vy. Henhói rei temity. Okakwaa. Ha ndoik-waáiry mba'éixa po henhói.

28 Hemitygwe katu omohenhói rei yvy. Upe rire ombohope. Upe rire omoha'yi.

29 Ijagwyje-ma ramo, oikytĩ uka ogwahẽ-ma hi'áry-gwi, he'i íxupe kwéry Hesu, Nhandejáry irũ ojekwaa va'erã rehegwa oikwaa uka-vy.

30 —Mba'éixa aikwaa uka-ta peẽ-my Nhandejáry nhande ruvixaha? Mba'eixagwa nhe'ẽ aiporu-ta pene mo'arandu hagwã, he'i íxupe kwéry.

31 —Amombe'u-ta Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ temitygwe mostarda rehegwa-rami, he'i. —Oĩ temity héry va'e mostarda. Onhoty ramo, mixĩ eterei. Mixĩve opamba'e ra'yi-gwi yvy arigwa-gwi.

32 Ha onhoty-ma rire, pya'e tuvixa. Entéro temity-gwi tuvixave. Upéi hakãmy-ma. Upéa-rehe ojapo-ma gwyrã gwaityrã. Hi'ã gwy-py ojapo, he'i

* 4:25 Mt 5.14-15; Lc 8.16-18

íxupe kwéry Hesu, Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa oikwaa uka-vy.*

³³ Upéixa voi omombe'u mbe'u íxupe kwéry Hesu arandu rehegwa nhe'ẽ temitygwe rehegwa-rami. Peteĩ teĩ oikwaa peve omombe'u.

³⁴ Onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry, temitygwe rehegwa nhe'ẽ va'e-rupi, tataendy rehegwa va'e-rupi ave omombe'u íxupe. Upéa rehegwa oiporu e'ỹ reheve nomombe'úiry íxupe kwéry. Ha hemimbo'e kwéry anho hendive oime ramo, oikwaa ukapa-ma íxupe kwéry.*

Ekirirĩ katu, he'i y-pe Hesu
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Ha upéi ka'aru ete-ma.

—Jaha jahasa y rovái, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

³⁶ Upéi ohejapa oho-vy ijaty va'e-pe hikwái. Ogwapy oĩ-vy kanoagwasu-py Hesu. Upéixa ramo ogweraha íxupe y-rupi y rovái. Oho ave hupive kanóa ambue va'e.

³⁷ Ha upéi katu ou yvytugwasu. Opu'ã pu'ã-ma y. Oike kanoagwasu-py y. Upéa-gwi haimete-ma kanóa hynyhẽ y-gwi.

³⁸ Ha Hesu katu oke oĩ-vy kanóa-py. Hemimbo'e kwéry kupe-py oke. Oke inhakãngyta ári. Ha omombáy-ma íxupe hikwái.

—Nhande nhandeapymi-tama, mbo'eháry, he'i omombáy-vy íxupe. —Nerepenái tipó nhande rekove-rehe? he'i íxupe.

* **4:32** Mt 13.31-32; Lc 13.18-19 * **4:34** Mt 13.34-36

³⁹ Ha opáy-ma Hesu. Ha opáy jave Hesu ohexama y opu'ã pu'ã va'e. Ha oja'o vytyugwasu-pe omomyta hagwã:

—Ekirirĩ katu, he'i y-pe.

Inhe'ẽ rupi opyta-ma vytytu. Okirirĩmba ete voi.

⁴⁰ Ha'e he'i:

—Ma'erã nde py'amirĩ upéixa? Nderejeroviáiry xe-rehe. Ma'erã nderejeroviáiry xe-rehe? he'i íxupe kwéry.

⁴¹ Ha onhemondyipa-ma íxugwi hikwái.

—Kiva'e po ko va'e? Oja'o ramo vytyugwasu-pe, oja'o ramo y-pe ave íxupe, ohendu voi inhe'ẽ, he'i ojóupe hikwái hese.

5

Oike kure kwéry py'a-py anháy kwéry

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Ha upéi katu Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ohasa yugwarusu rovái. Ogwahẽ Geraseno kwéry retã-my.

² Osẽ-ma ramo Hesu kanoagwasu-gwi, ou ohugwaitĩ-vy íxupe anháy ojepota va'e hese. Oyta-gwi ou.

³ Oiko rei oyta-rupi anháy ojepota va'e hese. Ndikatuvéi onhapytĩ íxupe avave.

⁴ Onhapytĩ jevy jevy rei íxupe. Oipokwa pokwa íxupe corrente-py. Oipykwa pykwa ave íxupe. Ha anháy-rehe omenda va'e katu omondohoypa-ma. Omopesẽgwe sẽgwepa, omondoho ndohoypa-ma íxugwi. Ndaipóri ipu'aka va'e hese.

⁵ Pyhare osapukái oĩ-vy oyta-rupi, vyvaty aty-rupi ave. Áry ramo osapukái ave. Onhekytĩ oiko-vy ita-rehe.

⁶ Mombyry-gwi ohexa-ma Hesu-pe. Oripara ojeity omboete hagwã íxupe.

⁷ He'i osapukái hatã-vy:

—Nde, Hesu, he'i. —Tupãgwasu ra'y nde, he'i. —Ma'erã tipo erepena xe-rehe? he'i oporandu-vy Hesu-pe. —Tupã Nhandejáry réry-py, ajerure nde-vy. Aníke xe mbohasa asy, he'i Hesu-pe.

⁸ Upéa he'i jave,

—Anháy, he'i, —esẽ katu íxugwi, he'i íxupe Hesu.

⁹ Upéi oporandu íxupe:

—Mba'éixa nde réry? he'i íxupe.

—Heta xe ae xe moirũ va'e. Upéa-gwi xe réry Heta ave, he'i Hesu-pe.

¹⁰ Upéi ojapura anháy ojerure-vy Hesu-pe pono omondopa íxupe kwéry pe tetã-gwi.

¹¹ Ha upe-py heta eterei oĩ kure. Yvyaty rembe'y-rehe okaru hikwái kure.

¹² Ha anháy kwéry ojerure íxupe:

—Ore mondo katu kure kwéry-rehe. Toroiike ipy'a kwéry-py, he'i Hesu-pe.

¹³ —Tapeho, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ha anháy kwéry katu osẽ íxugwi. Oike kure kwéry yta-py. Ha kure kwéry oriparapa ogwejy. Y rembe'y-py ogwejy oho-vy. Hi'apỹ ho'a-vy. Otĩgwe-vy ho'a yugwarusu-py. Heta eterei onheapymimba y py-py. Mokõi mil-rupi, gweta hagwe-ma onheapymimba.

¹⁴ Ha herekwa kwéry katu oriparapa oho-vy hikwái. Omombe'u tetã mygwa-pe. Tetã jerekwe-rehe oĩ va'e-pe omombe'u ave. Oupa ohexa ojehu va'ekwe.

¹⁵ Ogwahẽmba Hesu renda-py. Ohexa anháy rerekohare hikwái. Ohexa íxupe ogwapy ramo. Onhemonde ramo ohexa.

—Ndaitavyvéi-ma voi ra'e, he'i hexa-vy hikwái.

Upéa-gwi icyhyjepa-ma hikwái.

¹⁶ Ha upe hexahare omombe'upa íxupe kwéry. Ojehu va'ekwe omombe'upa íxupe. Omombe'u ave anháy rerekohare rehegwa nhe'ẽ. Kure kwéry rehegwa nhe'ẽ omombe'u ave.

¹⁷ Upéa-gwi upe pygwa kwéry okyhyje-ma Hesu-gwi hikwái. Ojerure-ma íxupe osẽ hagwã hetã kwéry-gwi.

¹⁸ Upe rire onhemboyru kanóa-py Hesu. Onhemboyru-ma ramo ojapura upe anháy rerekohare omoirũ hagwã íxupe.

¹⁹ Ha ndohejái omoirũ íxupe:

—Tereho ae katu nde róga-py. Ekwa emombe'u nde re'ýi kwéry-pe erekwerá porãmaha. “Nhandejáry ojapo porã porã xe-rehe” ere katu emombe'u-vy, he'i íxupe. —“Xe poriahuvereko eterei-ma voi Nhandejáry” ere katu emombe'u-vy, he'i íxupe Hesu.

²⁰ Ha upéi katu oho omosarambi-vy anháy rerekohare Decapolis tetã mygwa-pe. “Ojapo porã porã xe-rehe Hesu” he'i omombe'u-vy.

—Nhandejáry ojapo porã porã hese, he'i opondera-vy hese hikwái.

*Hesu omoingove jevy mitã kunha-pe
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)*

²¹ Ha upéi katu Hesu oho jevy kanoagwasu-py. Ohasa oje'ói-vy y rovái. Ogwahẽ rire heta

eterei jevy ijatypa henda-py. Ha Hesu yugwarusu rembe-py onhembo'y oĩ-vy.

²² Ha upéi ojapura ou-vy ojeporahéi haty-py omanda va'e. Héry Jairo. Ohexa-ma ramo íxupe, onhesũ omboete-vy Hesu renonde-py:

²³ —Omano-tama xe rajymi, he'i. —Jaha katu eremoĩ hagwã hi'ári nde po okwera hagwã, no-manovéi hagwã, he'i ojapura-gwi Hesu-pe.

²⁴ Upéa-gwi oho hendive Hesu. Ha ijaty va'e ojopypa íxupe oho-vy hapykwéri.

²⁵ Oime kunha. Are-ma hasy. Hasy doze ro'y. Tuvixa hasyha ogwejy íxupe.

²⁶ Ohasa asy ete va'ekwe. Heta oĩ imongwera-harã mo'ã, ha nomongweráiry. Ha ome'ẽmba rei-ma va'ekwe ogwereco va'e íxupe kwéry okwera hagwã mo'ã. Ha ndokwerái joty. Opyta hasyve va'ekwe.

²⁷ Upéi katu ohendu Hesu rerakwã. Upéa-rehe ojogweroaty aty ramo hikwái, oho hapykwéri, Hesu rapykwéri.

²⁸ “Apoko ramo xe ijao-rehe jepe, akwera arã”, he'i ojéupe.

²⁹ Upéa-gwi opoko ijao-rehe. Opoko-ma ramo hese, opi-ma íxupe imba'asy. Oikwaa okweramaha imba'asy-gwi hete.

³⁰ Ha Hesu katu oikwaa-ma omongweramaha kunha-pe. Upéa-gwi ojere-ma Hesu ijatypa va'e mbyte-py:

—Kiva'e opoko-ma xe ao-rehe, he'i oporandu-vy.

³¹ Ha hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Ema'ẽ katu ijatypa va'e-rehe. Ojejapipa voi nde-rehe ra'e. “Kiva'e opoko xe-rehe” ma'erã ere upéixa, he'i oporandu-vy.

³² Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy ohexa hagwã kiva'e po ojapo upéixa ra'e.

³³ Ha kunha katu oikwaa okweramaha. Upéa-gwi ikyhyje-ma. Oryrýi-ma ave. Ou ojeity henonde-py. Omombe'upa íxupe anhete va'e.

³⁴ —Xe rajy, he'i kunha-pe ipy'agwapy hagwã. Gwajýry-pe he'iha-rami, he'i kunha-pe, —nde erejerovia-ma kuri xe-rehe, upéa-gwi erekwera-ma. Tereho nde py'agwapy reheve. Nande rasyvéi-ma ne mba'asy-gwi, he'i kunha-pe.

³⁵ Onhe'ẽ vyteri jave, ou mburuvixa róga-gwi omombe'u:

—Omano ete-ma nde rajy, he'i túvy-pe. —Eheja katu toho mbo'eháry, he'i Jairo-pe omombe'u va'e.

³⁶ Ha Hesu katu ohendu omombe'u ramo:

—Aníke erekyhyje. Ejerovia katu xe-rehe, he'i mburuvixa Jairo-pe.

³⁷ Ha upéi katu ndohejái omoirũ íxupe avave. Mbohapy hemimbo'e anho mante omoirũ íxupe. Oho indive omoirũ Pedro, Tiago, tyvýry João ave.

³⁸ Ogwahẽ-ma mburuvixa róga-py. Ohexa heta ijayvu joa va'e. Ha ha'e kwéry hasẽmba voi osapukái-vy.

³⁹ Oike Hesu. He'i íxupe kwéry:

—Ma'erã tipo pende ayvu? Ma'erã tipo pene rasẽmba rei pekwa-vy? he'i íxupe kwéry. —Nomano teíry voi upe mitã kunha. Oke ae maniko oĩ-vy ra'e, he'i íxupe kwéry.

⁴⁰ Ha'e kwéry katu onhembohory Hesu-rehe. Ha ha'e katu omosẽmba imondo-vy. Ogweraha ondiva mitã ru, isy oirũ ave. Oike mitã kunha oĩ ha-py.

⁴¹ Oipopyhy íxupe.

—“Talita cumi” he'i íxupe. Ha'e ae onhe'ě-py ohenói omopu'ã hagwã, “Mitã kunha, epu'ã katu” he'i-vy.

⁴² Upe mitã kunha opu'ã-ma ogwata-ma. Mitã kunha katu doze ro'y ogwereco va'e. Upéa-gwi,

—Mba'éixa omoingove jevy íxupe? he'i opondera eterei-vy hese hikwái.

⁴³ Ha Hesu he'i:

—Aníke avave ohendu, he'i jevy jevy íxupe kwéry Hesu. —Emongaru íxupe, mitã kunha-pe, he'i.

6

*He'yi kwéry ndogweroviái Hesu-pe
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)*

¹ Upe-gwi oho Hesu. Gwetã-my ogwahẽ jevy. Omoirũ íxupe hemimbo'e kwéry.

² Ha pytu'uha áry-py Hesu onhemonhe'ě jevy-ma. Ojeporahéi haty-py onhemonhe'ě. Heta ohendu va'e inhe'ě,

—Mba'éixa onhemonhe'ě? he'i opondera-vy hese hikwái: —Mamo-gwi upéa ohendu aipo va'e nhe'ě? he'i hese. —Kiva'e omombe'u hi'arandu hagwã íxupe? he'i hese. —Ema'ě hese. Hexapyrã-rupi voi Hesu rembiapo porã. Mba'éixa ojapo upéixa? he'i hese.

³ —Upéa óga apohatygwe voi, he'i. —Maria memby voi. Tiago, José, Judas, Simão ave ityvýry kwéry voi. Heindyry kwéry oiko voi nhane ndive. Ma'erã onhembotuvixa ukase? he'i opondera-vy hese.

Upéa-gwi ndija'evéi Hesu-rehe hikwái.

⁴ Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ha onhemonhe'ë va'ety onhemboete voi. Ha hetã mygwa katu nomboetevéiry íxupe. He'yí kwéry ave nomboetevéiry íxupe. Hóga pygwa ave nomboetevéiry ave íxupe, he'i ójehe ndaija'evéi-gwi he'yí kwéry.

⁵ Upéa-gwi ndikatúi hembiaapo porã hexapyrã-rupi. Mbovymi hasy va'e-rehe mante omoĩ opo omongwera hagwã.

⁶ Ha ndogweroviái-gwi hikwái,
—Mba'éixa ndogweroviái? he'i opondera-vy hese kwéry Hesu.

Upéi oho tetãgwasu jerekwe-rupi. Tetã mirĩ mirĩ oĩ ha-rupi oho onhemonhe'ë-vy Hesu.

*Hesu remimbo'e kwéry oho onhemonhe'ë-vy
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)*

⁷ Ha upéi katu Hesu ohenói doze gwemimbo'e kwéry-pe ogwahẽ hagwã ha'e-py. Mokõ mokõi meme omboja'o ja'o imondo-vy:

—Xe nhe'ë-py emosẽ imondo-vy anháy, he'i íxupe kwéry.

⁸ —Aníke ereraha mba'eve. Nde pykoka anho eraha, he'i. —Ani ereraha ne remi'urã ani ereraha nde vosa. Ani ave ereraha pirapire ne ku'asã gwy-py, he'i íxupe kwéry.

⁹ —Emonde nde pyryru. Ne kamisa katu ani erembojo'a, he'i íxupe kwéry.

¹⁰ —Ereike ramo óga-py epyta upe-py. Ani erem-bopopa ereiko-vy. Eresẽ peve upe tetã-gwi, eiko petêi óga-py íxupe kwéry.

¹¹ Ha oĩ ramo tetã mygwa pende rerohory e'y va'e, pene nhe'ë renduse e'y va'e katu, eresẽ ramo upe tetã-gwi embovava nde py ho'apa hagwã yvy

timbore nde py-gwi. Upéixa erejapo ramo, eremomandu'a uka arā hembiaapo vaikwe-rehe. “Nhandejáry re'yí e'ỹ-rami nipo ra'e nhande” he'i va'erā ójehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹² Aipo-gwi hemimbo'e kwéry oho onhemonhe'ẽ-vy enterove va'e-pe:

—Erova nde rekoha, he'i.

¹³ Omosẽ imondo-vy heta anháy-pe. Hasy va'e-rehe omona nhandy omongwera hagwã.*

João ojejuka

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Ha Hesu rerakwã opa opa-rupi oho. Upéixagwi mburuvixagwasu Herodes ohendu ave Hesu rerakwã.

Kente kwéry omombe'u mbe'u ojóupe Hesu rerakwã. Gwĩ Hesu rexa-vy, he'i ojóupe:

—João Batista oikove jevy-ma, he'i mo'ã. —Upéagwi hexapyrã-rupi hembiaapo porã porã voi, oĩ he'i va'e mo'ã Hesu-rehe.

¹⁵ Hesu rexa-vy he'i ojóupe:

—Upe va'e ko Elias, oĩ he'i va'e mo'ã ave Hesu-rehe.

—Upe va'e ko onhemonhe'ẽ va'ety yma gwaréixa, oĩ he'i mo'ã va'e ave hese.

Upéixa voi ha'e kwéry hupi e'ỹ omombe'u. Omombe'u jokupe kupe hesegwa nhe'ẽ.

¹⁶ Upéixa ramo Herodes mburuvixagwasu va'e ohendu Hesu rerakwã. Upe ojapo japo va'ekwe ohendu:

—Upe João xe anhakã'o uka va'ekwe, oikove jevy-ma nipo ra'e, he'i mo'ã hese.

* **6:13** Lc 10.1-12

17-18 Are-ma omenda va'ekwe Herodes. Gwvvyry rembirekokwe-rehe omenda va'ekwe. Gwovajáry Herodias-rehe omenda va'ekwe. Tyvvyry héry Filipe. Ha João katu he'i va'ekwe íxupe, Herodes-pe: “Ereiko ramo nde ryvy rembireko ndive, ndatekoháiry erereko” he'i va'ekwe íxupe. Upéa-gwi mburuvixagwasu omondo va'ekwe ipiári oipyhy uka hagwã João-pe. Omoĩ uka va'ekwe íxupe preso. Gwembireko-rehe onhe'ẽ-gwi, omoĩ uka íxupe preso.

19 Ha hambireko katu ndija'éí voi João-rehe. Ojuka-ta mo'ã.

20 Ndikatúí ojuka, omboete-gwi íxupe mburuvixagwasu Herodes. Ha mburuvixa katu oheko kwaa voi íxupe. “Hi'arandu va'e João, heko marangatu va'e voi ave” he'i hese. Upéa-gwi omoĩngatu joty íxupe. Ohendu ramo inhe'ẽ, ojapose vérami mo'ã inhe'ẽ. Ha ndojaposéí ave. Ndojapói ramo jepe, ogwerohory joty inhe'ẽ.

21 Hi'áry ogwahẽ ojuka hagwã íxupe. Oiko hagwe áry-py mburuvixagwasu omongaru porã imboviapyre. Mburuvixa kwéry, soldado ruvixa kwéry, imba'e reta va'e kwéry, Galiléia pygwa va'e omongaru porã.

22 Ojekaru ha-py oike-vy ojeroky hambireko memby kunha. Ombovy'a ojeroky ramo mburuvixagwasu Herodes-pe, imboviapyre ave ombovy'a. Ha upéí he'i kunhataĩ-pe mburuvixagwasu:

—Ejerure xe-vy ne remimbota-rehe. Oime ra'ẽ va'e voi ame'ẽ-ta nde-vy, he'i íxupe.

23 —Oime ra'ẽ va'e-rehe erejerure ramo, ame'ẽ-ta nde-vy, he'i íxupe. Pono oapu-gwi —Tupã réry-py

ame'ẽ-ta nde-vy, he'i. —Ha opamba'e xe areko va'e katu amombyte-ta nde-vy ime'ẽ-vy, he'i jevy jevy íxupe.

²⁴ Upéi osẽ oho-vy oporandu osy-pe:

—Mbava'e-rehe tipo xe ajerure-ta, he'i omombe'u-vy osy-pe.

Isy he'i íxupe:

—Ejerure katu João Batista akãgwe-rehe, he'i íxupe.

²⁵ Ojapura oike hagwã jevy mburuvixagwasu oĩ ha-py. Pya'e oike ojerure-vy:

—Ãy aipota eremboyru xe-vy pya'e nha'ẽ-py João akãgwe araha hagwã, he'i ojerure-vy.

²⁶ Ha mburuvixagwasu katu onhe'ẽgwe omboasy eterei. “Tupã réry-py ame'ẽ-ta” he'i-gwi, ohendu-gwi ave imboviapyre inhe'ẽ, ndikatuveí-ma João-rehe hakate'ỹ.

²⁷ Upe-ma ramo omondo peteĩ gwembigwái soldado ogweruruka hagwã íxupe inhakãgwe. Ha oho onhakã'o João-pe onhemoĩ va'e preso haty-py.

²⁸ Ogweru nha'ẽ-py inhakãgwe ome'ẽ kunhataĩ-pe. Ha kunhataĩ katu ome'ẽ osy-pe.

²⁹ Ha João remimbo'ekwe ohendu ramo, ou hetekwe ogweraha. Omoĩ yvykwa-py hetekwe.

Hesu ombopopóy cinco mil va'e-pe cinco mbojape

mokõi pira ave

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ Ha hemimondo kwéry katu ou jevy Hesu happy. Omombe'u íxupe ojapo japo va'ekwe. Ombo'e mbo'e va'ekwe ou jevy omombe'u.

³¹ Ha heta ipohuha ou. Opohupáry-gwi ndikatuvéi okaru. Upéa-gwi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Jaha katu nhane anho ojeiko e'ỹ ha-py. Japytu'u mixĩ-vy jaha, he'i.

³² Akói ramo oho ha'e kwéry anho ojeiko e'ỹ ha-py. Kanoagwasu-py oho.

³³ Ha heta kente ohexa íxupe iho ramo. Oikwaa-ma ave. Upe ramo enterove tetã-gwi osẽ ohovy. Yvy-rupi oripara oho-vy. Ha'e kwéry ranhe ogwahẽ y rovái. Ha Hesu nogwahẽi joty.

³⁴ Ogwahẽ ramo hembey-py, osẽ kanóa-gwi.

—Heta ojohapypa ra'e onhomboaty, he'i hexavy. —Upéa ovexa ijáry e'ỹ va'e-rami ndoiko kwaáiry ha'e kwéry anho, he'i. —Ndaherekwáiry, he'i.

Upéa-gwi oiporiahuverekoma íxupe kwéry. Oiporiahuverekogwi heta onhemonhe'ẽ nhe'ẽ íxupe kwéry.

³⁵ Ka'aru ete ou Hesu ha-py hemimbo'e kwéry:

—Ndaipóri mba'eva-py, he'i. —Ka'aru etema.

³⁶ Ere íxupe kwéry toho tetã mirĩ-rupi tetãgwasurupi ave ojogwa hagwã gwemi'urã, he'i Hesu-pe.

³⁷ Ha Hesu katu he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peẽ katu peme'ẽ íxupe kwéry hemi'urã, he'i.

—Oroho-ta tipo orojogwa duzentos repy mbojape hemi'urã kwéry orome'ẽ hagwã íxupe kwéry ho'u hagwã, he'i íxupe oporandu-vy.

³⁸ Hesu he'i:

—Mbovy a-py erereko mbojape? Ekwa terehexa, he'i íxupe.

Upe rire oho ohexa. Oikwaa rire, ou omombe'u:

—Cinco mbojape oĩ, he'i. —Mokõi pira ka'ẽ ave oĩ, he'i Hesu-pe.

39 Ha upéi katu he'i ojogweroaty mirĩ mirĩ hagwã ogwapy-vy. Kapi'i pyahu ári ogwapy hagwã, he'i íxupe kwéry.

40 Ha cem oĩ va'e, cingüenta oĩ va'e ave ojoypy ypy-py ogwapy.

41 Ha Hesu katu oipyhy upe cinco mbojape. Mokõi pira ave oipyhy. Upéi hovayva yvate-koty omboete-vy temi'urã-rehe. Otima porã ave. Omboja'o ja'o upe mbojape. Ome'ẽ me'ẽ gwemimbo'e kwéry-pe ombogwejy hagwã entéro va'e rovagwapy. Omboja'o ja'o ave mokõi pira enterovéa-pe.

42 Ha enterovete okaru. Hygwyatãmba-ma ave hikwái.

43 Upéi omono'õ ho'u va'ekwe rembyre, pira rembyre ave. Doze ajaka joty ra'e oĩ hembyre kwéry.

44 Upe okaru va'ekwe heta oĩ ra'e. Kwimba'e kwéry okaru va'e cinco mil oĩ ra'e.

*Hesu oho ogwata-vyy ári
(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)*

45 Upe ramo Hesu he'i:

—Eike katu kanoagwasu-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Pekwa mani katu y rovái xe renonde, he'i. —Betsaida-py ekwa mani katu, he'i.

Oho rire, he'i ojogweroaty va'e-pe:

—Tapeho katu pende ro nde róga-rupi, he'i Hesu íxupe kwéry.

46 Upe rire, “Aha jevy-tama” he'i rire íxupe kwéry, oho yvyaty ári-rupi Hesu. Onhomongeta hagwã Nhandejáry ndive oho.

47 Ojekwaa-ma pytũ ou-vy. Oĩ kanoagwasu y mbyte-py y ári ave. Ha Hesu katu opyta ha'e anho yvy-py.

48 Ohexa íxupe kwéry onhemombaraete ramo oipykúí-vy. Ndogwatavéi kanóa henonde-gwi ou ramo yvytu. Hembipe ramo Hesu oho gwemimbo'e kwéry ha-py. Pytũ joty reheve oho íxupe kwéry ogwata-vy y ári. Ohenonde'a-ta mo'ã kanóa-pe.

49 Ha ha'e kwéry katu ohexa ramo íxupe ogwata y ári,

—Arygwypóry,
he'i mo'ã hese. Osapukái ave.

50 Enterováa hemimbo'e kwéry ohexa íxupe. Onhemondýi eterei-ma ave. Upéa-gwi osapukái joa. Upe ramo pya'e he'i íxupe kwéry:

—Anive erejapura teĩ. Xe ko Hesu, he'i voi. —Ani erekyhyje teĩ, he'i.

51 Upéi katu oike-ma kanoagwasu-py hendive kwéry. Ndayvytuvéi-ma.

—Mba'éixa omombyta yvytu? he'i opondera eterei-vy hese.

52 Ha Hesu ombopopóy ramo mbojape hexapyrã-rupi, ndoikwaáiry heko-rehe. Nainhakã porãi-gwi ndoikwaáiry heko-rehe hikwái. Upéa-gwi,

—Mba'éixa omombyta yvytu? he'i opondera eterei-vy hese.

53 Upéi katu oho yugwarusu rovái. Genezaré tetã-my ogwahẽ oho-vy hikwái. Isã-py onhapytĩ kanóa. Osẽ kanóa-gwi.

54 Osẽ jave, pya'e oikwaa Hesu-pe tetã mygwa.

55 Oripa oho-vy hikwái opa-rupi. Pe tetã kupe-rupi oripara para okwa-vy. Ha hasy va'e-pe

katu ogweru Hesu ha-py. Hupa reheve ogweru. Ohendu-ma ramo Hesu oĩ ha-py ogweru-ma.*

⁵⁶ Ha Hesu katu ogwahẽ ramo tetãgwasu-py, ogwahẽ ramo tetã nhapyrũ-py, ogwahẽ ramo ave tetã mirĩ-my, óga pa'ũ-rupi ombogwejy meme hasy va'e-pe hikwái. Ojerure íxupe:

—Tande pyhy nde ao rembe'y-rehe jepe hasy va'e, he'i íxupe hikwái oipyhy va'e gwive okwera-ma hagwã.

7

“Ma'erã tipó ndoikói yma gware reko-rupi ne remimbo'e” he'i Hesu-pe oporandu-vy

(Mt 15.1-20)

¹ Ha fariseu kwéry ojogweroaty Hesu ha-py. Ogwahẽ ave ou-vy judeu kwéry rekombo'ehaty. Jerusalém tetã-gwi ou va'ekwe.

²⁻⁴ “Ndajajepohéi porãi ramo ndikatúi jakaru”, he'i va'e fariseu kwéry, opa judeu kwéry gwive ave. Ojepohe pohéi e'ỹ reheve ndokarúi va'e ojapo-gwi hembypy he'i va'ekwe. Ou jevy ramo mba'e jogwa haty-gwi nonhemopotĩry ramo ndokarúi. Ojohéi kopo'i, ojohéi japepo, ojohéi nha'ẽ kwarepoti-gwi ojejapopyre. Hupa ojohéi ave. Heta mba'e ojapo hembypy he'i va'ekwe ohendu-gwi. Ha gwĩ fariseu kwéry, judeu rekombo'ehaty ave ohexa Hesu remimbo'e kwéry-pe okaru ramo ojepohéi e'ỹ reheve. Upéa he'ise: Ojepohe pohéi rei e'ỹ reheve okaru.

⁵ Upéa-gwi oporandu Hesu-pe hikwái:

* 6:55 Mt 14.34-36

—Ma'erã tipo ndoikói yma gware reko-rupi ne remimbo'e kwéry? Ma'erã okaru ojepohéi porã e'ỹ reheve? he'i. —Ma'erã tipo nonhemopotĩsevériy nhande kwéry e'ỹ va'e ndive oiko rire? he'i íxupe.

⁶ Ha Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ katu pende py'a ky'a pemo'ã kwaa va'e. Ha Isaías amyri anheiha-rupi omombe'u va'ekwe pende rekorã. Omoĩ va'ekwe kwatia-rehe a-rami: “Ha'e kwéry xe mboete onhe'ẽ-py rei. Opy'apy-py katu naxe mboetéiry. Ndojehesa rerová xe-rehe.

⁷ Xe momba'egwasu teĩ. Xe nhe'ẽ-py nombo'éiry. Ha teko rei nhe'ẽ-py ae oporombo'e mbo'e oiko-vy”*,

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ pende-rehe.

⁸ Ha Nhandejáry he'i ramo, nderejaposéi voi inhe'ẽ. Ha teko rei katu omanda ramo, he'i va'e gwive erejapo japo voi, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁹ —Nderejaposéi voi Nhandejáry he'i va'ekwe ja-japo hagwã nhane rembypy he'i va'ekwe. Upéixa ramo, “Ore rembiapo porã” ere mo'ã ndéjehe.

¹⁰ Ha Moisés amyri he'i va'ekwe:

“Pemboete nde ru, nde sy-pe ave. Ha entéro onhe'ẽ vai rei va'e gwu-rehe, osy-rehe ave, tojejuka katu”*,

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

¹¹ Ha peẽ katu pepyrũ Nhandejáry nhe'ẽ-rehe. Ndapehejáiry gwu osy-pe ome'ẽ hagwã. Pembo'e mbo'e rei judeu kwéry-pe a-rami. Peje, “Ava he'i ramo gwu osy-pe ave, Voive ereporandu ramo ame'ẽ arã nde-vy ra'e. ãy katu ndikatuvéi-ma

* **7:7** Is 29.13 * **7:10** Êx 20.12; 21.17

ame'ẽ nde-vy. Xe mba'e kwéry opa-ma. Ame'ẽmba-ma kuri Tupã Nhandejáry-pe. Aiporu jepe xe, Tupã mba'epa-ma, he'i gwu osy-pe ave.”

¹² Upéixa he'i ramo, iporã joty peẽ-my. Upéixa ndapehejái oipytygwõ gwu osy-pe ave. Ne nhe'ẽ-py gwu osy-pe ave nomboetevéi.

¹³ Ne rembypy reko-rupi joty peiko. Upéa-gwi pepyrũ joty Nhandejáry nhe'ẽ-rehe, pemboyke joty Nhandejáry nhe'ẽ peiko-vy. Heta gwĩa-rami ere-japo japo ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁴ Upe rire ohenói jevy oha-py kente kwéry ou hagwã he'i:

—Pejeapysaka joa xe nhe'ẽ-rehe peikwaa porã hagwã, he'i arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u-vy.

¹⁵ —Jakaru jave ndikatúi nhane mongy'a. Ndoikói tembi'u nhande py'a omongy'a va'erã. Ha nhane nhe'ẽ vai ramo ae katu onhemongy'a arã nhande py'a.

¹⁶ Pene arandu-ta ramo, pejeapysaka katu ko xe nhe'ẽ-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷ Upéi oheja íxupe kwéry Hesu. Oho oike koty-py. Oike rire, oporandu íxupe hemimbo'e kwéry. He'i:

—Tembu'u rehegwa nhe'ẽ ereiporu kuri. Ha upéa, mbava'e-rehe tipo aipo va'e he'ise, he'i oporandu-vy íxupe hemimbo'e kwéry.

¹⁸ Ha Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ katu kente kwéry-rami ave ndapeikwaa porãi joty. Ma'erã tipo ndapeikwaa porãi? Pekaru ramo, ndikatúi penhembohete ky'a. Ndaipóri tembi'u pene mbopy'a ky'a va'e.

¹⁹ Tembi'u katu pende py'a-rehe ndohói. Pende ryekwe-py ae oho. Upéi osẽmba jevy. Upéa-gwi

napene mongy'áiry, he'i íxupe kwéry Hesu. — Upéixa jaikwaa entéro tembi'u ipotĩ voi, he'i.

²⁰ Upéa-rehe he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Ha pene nhe'ẽ vai ramo katu, onhemongy'a arã pende py'a, he'i.

²¹ —Pende py'apy-py katu penhemongeta peikovy pene rembiapo vairã-rehe. Upéa-gwi pende py'a vai. Pende py'a vai-gwi pejogwereko rei. Pende py'a vai-gwi pemonda rei peiko-vy, peporojuka ave. Pende py'a ky'a-gwi onhoembireko ndive, onhome ndive ave peiko.

²² Pende py'a vai-gwi peipota rei pende rapixa mba'e, ha pene rembiapo vai, ha peporombotavy, ha pene akã vai, napende a'ei pende rapixa-rehe, penhe'ẽ rei rei pende rapixa-rehe, ha penhembotuvixaseve mo'ã ave peiko-vy, ha napene nhe'ẽ rendúi ave.

²³ Ha opaixagwa pejapo pende py'a vai-gwi. Upéixa ramo pende py'a vai-gwi penhemongy'ama, he'i íxupe kwéry Hesu.

*“Ne memby-gwi opoi-ma anháy” he'i Hesu
(Mt 15.21-28)*

²⁴ Upéi opu'ã oho-vy Hesu. Upe-gwi oho ogweroajere Tiro tetã jerekwe-rupi. Sidom tetã jerekwe-rupi oho ave. Oike koty-py opyta hagwã. Ndoipotái mo'ã onhemombe'u. Ha ndikatúi onhemi.

²⁵ Ha peteĩ kunha pya'e ohendu herakwã. Ou ojeity Hesu rovagwy-py. Ha imemby kunha mixí va'e anháy rerekoha voi.

²⁶ Ha kunha katu onhe'ẽ outro nhe'ẽ-py. Grego nhe'ẽ-py onhe'ẽ. He'ýi Sirofenícia pygwa. Ojerure Hesu-pe:

—Emosě katu imondo-vy xe memby-gwi anháy, he'i íxupe.

²⁷ —Nde ko ndaha'úi xe re'ýi. Xe re'ýi kwéry aipytywõ ranhe-ta. Ha upe rire katu xe re'ýi e'ỹ-pe aipytywõ-ta ave, he'i. —Mitãgwe-pe katu nhamongaru ranhe. Nanhamombói jagwa-pe mitã remi'urã, he'i joty Hesu itantea-vy, ojeheko rerovia uka etese-vy kunha-pe.

²⁸ Ha kunha katu he'i íxupe:

—Akói-ramima ngatu, xe Járy, he'i kunha Hesu-pe. —Ha tembi'u sururukwe ijáry apyka gwy-py ho'u joty jagwa, he'i Hesu-rehe ojerovia joty-vy.

²⁹ —Ere porã-ma, he'i. —Ekwa jevy katu. Ne memby-gwi opoi-ma anháy, he'i kunha-pe Hesu.

³⁰ Ha upéi oho gwóga-py. Ohexa omemby hupa-py. Onheno oĩ-vy ramo ohexa. Ha anháy osẽ-ma ra'e íxugwi oho-vy.

Ogweru Hesu-pe ndaijapysa porãi va'e

³¹ Ha upéi katu ojevy Hesu Tiro tetã jerekwe-gwi. Sidom-rupi ohasa oho-vy. Ohasa oho-vy ave Decápolis tetã-rupi. Galiléia yugwarusu-py oho.

³² Ha upe pygwa ogweru Hesu-pe ndaijapysa porãi va'e. Ha'e inhe'êngopa va'e ave. Inhapekũ ratã va'e-rami oiko. Ojerure íxupe omoĩ hagwã hi'ári opo.

³³ Ha Hesu ogwenohẽ íxupe. Ojogweroaty ha-gwi ogweraha íxupe ha'e anho. Ijapysaka-py okwã omopo'ẽ. Upéi ondyvu okwã-rehe Hesu. Upe rire omoĩ inhapekũ apy-rehe.

³⁴ Upe rire hovayva yvate-koty. Onhe'ẽ va'erã-rami ipytuhẽ hatã:

—Efatá, he'i ha'e ae onhe'ẽ-py.

Upe va'e he'ise: “Tojepe'a nde apysa mbotyha”.

³⁵ Ha upéi katu ikwa-ma ijapysa. Nainhapekũ ratávéry ave. Nainhe'ëngopavéi-ma ave. Onhe'ë porã-ma.

³⁶ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry omombe'u e'ỹ hagwã avave-pe:

—Ani xe mombe'u teĩ, he'i jevy jevy mo'ã íxupe kwéry. He'iri iri íxupe Hesu ramo, ha'e kwéry katu omombe'uve uve joty. Ndogwereco nhemíry Hesu ombogwera hagwe. Nogwenotĩry Hesu-pe.

³⁷ Ha henduháry gwive he'i:

—Hembiapo porã e'ỹ va'e ndoikóiry. Hembiapo porã porã meme ae katu Hesu. Ijapysa e'ỹ va'e omboapysa jevy va'e. Ha nonhe'ëi va'e omonhe'ë porã jevy va'e Hesu, he'i ojóupe hikwái opondera eterei-vy hese.

8

Hesu ombopopóy irundy mil va'e-pe sete mbojape

(Mt 15.32-39)

¹ Upe ramo heta ojogweroaty jevy ramo, ndogwerekói ramo gwemi'urã, ohenói Hesu gwemimbo'e kwéry-pe ou jevy hagwã íxupe:

² —Peju katu xe ha-py, he'i. —Ojogweroaty va'e iporiahu va'e xe-vy. Mbohapy áry xe mokambara okwa-vy. Ndogwerekói ave gwemi'urã. Upéa-gwi aiporiahuvereco íxupe kwéry.

³ Oĩ mombyry-gwi ou va'ekwe. Amondo ramo íxupe kwéry hóga-py ivare'a ramo, naipyatávéi arã tape-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁴ Upe ramo hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Mba'éixa tamo ra'e nhahembi'u me'ẽ ko'a rupigwa kente kwéry-pe? A-rupi ndaipóri kente tembi'u me'ẽharã, he'i íxupe hikwái.

⁵—Mbovy tipo erereko mbojape, he'i oporandu-vy gwemimbo'e-pe:

—Sete voi areko, he'i íxupe.

⁶Ha Hesu katu he'i ojogweroaty va'e-pe ogwapy hagwã yvy-py:

—Pegwapy katu, he'i íxupe kwéry.

Upe rire oipyhy upe sete mbojape. Otima Nhandejáry-pe. Otima rire ombopopóy ome'ẽ gwemimbo'e kwéry-pe. Ojogweroaty va'e rovagwy-rupi omoĩ hagwã ome'ẽ.

⁷Ha pira'i ka'ẽ ndogwereko hetái hikwái. Ha Hesu omboete ranhe Nhandejáry-pe pira ho'u va'erã-rehe. Upe rire omoĩ uka ave hovagwy-rupi.

⁸Upe rire ho'u-ma omohygwyatãmba porã ave íxupe kwéry. Upéi omboaty hembyre opyta va'e omboyru sete ajakagwasu.

⁹Ha heta eterei okaru va'e. Irundy mil para'e okaru va'e.

Ha upéi he'i:

—Tapeho katu pende ro nde róga-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁰Upe ramo pya'e oike kanoagwasu-py gwemimbo'e kwéry ndive oho hagwã. Dalmanuta jerekwe-py oho.

*“Ejapo katu ore-vy hexapyrã-rupi” he'i Hesu-pe
(Mt 12.38-42; 16.1-12)*

¹¹Ha fariseu kwéry ou Hesu oĩ ha-py onhonhe'ẽ mbojevy jevy hagwã:

—Ejapo katu ore-vy hexapyrã-rupi. Nhandejáry rembiapo porã ramigwa ejapo katu ore mbojerovia uka porã-vy, he'i Hesu-pe. Ombovyte íxupe ombojeyavyse-vy.

¹² Ha Hesu ndojohu porãi-gwi, opy'apy-py onhe'ẽ va'erã-rami ipytuhẽ hatã:

—Ma'erã ãygya ohexase hexapyrã-rupi xe rembiapo ramo. Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. ãygyape katu naxe rembiapo mo'ãi hexapyrã-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹³ Upéi oheja oho-vy íxupe kwéry. Oike jevy ramo kanoagwasu-py oho yugwarusu rovái.

¹⁴ Ha hemimbo'e naimandu'avéi-gwi ndogwerahái mbojape. Peteĩmi ogweraha hendive. Peteĩ anho mbojape oĩ kanóa-py.

¹⁵ He'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ivai voi mbojape mbovuha fariseu kwéry, Herodes irũ kwéry rembiporu, he'i íxupe kwéry Hesu omombe'u-vy, pono judeu ruvixa ohekombo'e vai íxupe kwéry.

¹⁶ Ha mbava'e-rehe po he'ise upéa ndoikwaái voi. Upéa-gwi onhomongeta okwa-vy:

—Ma'erã po omombe'u upéixa Hesu. Nanhane mbojapéi-gwi omombe'u upéixa, he'i mo'ã ojóupe.

¹⁷ Ha Hesu katu oikwaa onhomongeta ramo. Upéa-gwi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ma'erã pemombe'u mbojape pereko e'ỹha? Ma'erã, “Nanhane mbojapevéi” peje pemombe'u-vy? he'i. —Ma'erã tipo ndapehexa kwaavéi-ma xe-rehe? he'i. —Ma'erã tipo ndapeikwaavéi-ma xe reko? Napene akã porãi vyteri, he'i.

18 —Oĩ pende resa. Ma'erã tipo ndapehexavéi-ma? Oĩ pende apysa. Ma'erã tipo napehenduvéi-ma? Ma'erã tipo napene mandu'avéi-ma?

19 Xe ambopopóy kuri heta eta va'e-pe, cinco mil va'e-pe upe cinco mbojape. Ambopopóy rire, mbovy ajakagwasu-py eremboyru hembyrekwe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Doze ajaka, he'i íxupe hikwái.

20 —Aje'i-ma ambopopóy ave kuri upe sete mbojape ame'ẽ hagwã irundy mil va'e-pe. Ambopopóy rire, mbovy ajaka-py eremboyru hembyrekwe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Sete ajaka, he'i íxupe.

21 —Ndereikwaái joty? Ma'erã ndereikwaái? he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu ombogwera hesa e'ỹ va'e-pe

22 Ha upéi katu ogwahẽmba-ma Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Betsaida tetã-my ogwahẽ.

Ha ojereru Hesu ha-py hesa e'ỹ va'e-pe. Ojerure íxupe opoko hagwã hese.

23 Ha Hesu katu oipopyhy ogweraha hesa e'ỹ va'e. Tetã avyete-gwi ogweraha. Onygwõ rire hesapy, omoĩ hi'ári opo:

—Erehexa-ma tipo? he'i íxupe oporandu-vy.

24 —Ahexa-ma katu tekove-pe. Havẽ havẽ rei ahexa-vy, he'i. —Yvyra vyra-rami rei ahexa íxupe. Ogwata oĩ-vy ramo ahexa íxupe, he'i íxupe hovayva-vy hesa havẽ-gwi.

25 Upéi omoĩ jevy Hesu hesa ári opo. Ha upéi ohexa katu oĩ-vy. Hesapyso jevy-ma. Ndahesa tatatĩvéiry. Ohexa porãmba-ma.

26 –Tereho nde róga-py, he'i. –Ani ereike jevy te'yi avyete-py, he'i íxupe Hesu.

*“Nde Cristo voi” he'i Pedro
(Mt 16.13-28; Lc 9.18-27)*

27 Ohasa jevy oho Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Cesaréia de Filipe jerekwe rupigwa tetã mirĩ mirĩ-rupi oho. Oho jave oporandu gwemimbo'e kwéry-pe:

–Mbava'e he'i ra'e xe-rehe? he'i íxupe kwéry.

28 Ha'e kwéry he'i:

–Nane mombe'u porãiry. Ne mombe'u joavy avy. Oĩ, “João Batista onhemoingove jevy va'ekwe ra'e” he'i va'e mo'ã nde-rehe. Oĩ, “Elias onhemoin-gove jevy va'ekwe ra'e” he'i va'e mo'ã ave nde-rehe. Oĩ, “Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety onhemoingove jevy va'ekwe Hesu” he'i va'e mo'ã nde-rehe, he'i íxupe hikwái.

29 Upéi Hesu he'i:

–Mbava'e ere xe-rehe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

–Nde Cristo voi, Nhandejáry rembiporavokwe. Enterove remiha'arõ voi ko nde, he'i íxupe Pedro.

30 –Xáke ne nhe'ẽ ohendupa va'erã, he'i. –Ani xe mombe'u mbe'u teĩ avave-pe, he'i íxupe kwéry.

31 Upe rire omombe'u-ma íxupe kwéry Hesu ojéupe ojehu-ta va'e:

–Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi, he'i. –Xe áry oma'emboypy hagwe-py heta-ma xe ahasa asy-ta. Xe mbojevny-ta, xe juka uka-ta ave judeu ruvixa kwéry, pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry ave. Mbohapy áry rire katu aikove jevy-ma va'erã, he'i.

³² Ohendupa hagwã-rami upéa he'i íxupe kwéry.
Ha Pedro katu ogwenohẽ-ma Hesu-pe ha'e anho hakate'ỹ-gwi.

—Aníke erenhe'ẽ teĩ upéixa, he'i inhe'ẽ joko-vy íxugwi.

³³ Ha Hesu katu ojere ohexa gwemimbo'e kwéry.

—Ani xe nhe'ẽ joko teĩ, he'i Pedro-pe. —Ejei xe ypy-gwi, he'i Satanás-py ohenói-vy íxupe. — Neremombe'úi voi Nhandejáry nhe'ẽ. Anháy ruvixa nhe'ẽ-py ae eremombe'u voi, he'i Pedro-pe.

“Taxe moirũ katu okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami peiko-vy” he'i Hesu

(Mt 16.24-28; Lc 9.23-27)

³⁴ Upéi ohenói Hesu ou hagwã oha-py ojogweroaty va'e-pe. Gwemimbo'e kwéry-pe ave ohenói:

—Peẽ xe moirũse ramo, anive pejapo rei teĩ pejapose va'e anho mante. Anive pepena teĩ pende rekove-rehe. Xe moirũ ae katu peẽ. Okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami ijukapyrã-rami ae katu peiko, he'i íxupe kwéry.

³⁵ —Ha gwekove-rehe hakate'ỹ va'e katu, ndoikove mo'ãi Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e, Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e ave, oikove meme va'erã Nhandejáry ndive, he'i.*

³⁶ —Nde para'e ko yvy apy gwive járy ramo ereiko va'erã. Ha Nhandejáry ndive ereiko e'ỹ ramo katu mba'evete ndererekói va'erã. Opa etema va'erã. Oipe'apa va'erã ndéhegwi.

* **8:35** Mt 10.38-39; Lc 14.27; Jo 12.25-26

³⁷ Nhandejáry ndive ereiko e'ỹ ramo, nande reko repyvéi-ma va'erã. Eremano rei va'erã. Ndererekói ereme'ẽ va'erã Nhandejáry-pe erejehepy hagwã. Eremano joty va'erã, he'i.

³⁸ —Ha ãygwa katu Nhandejáry-pe nomboetói va'e, hekoha vai va'e ave. Upéa-rupi, “Ndaikwaái íxupe” peje ramo xe-rehe, xe nhe'ẽ napehenduséi ramo ave, xe, Nhande Ryke'y tee va'e, napena pena mo'ãi ave pende-rehe. Xe amano rire aju jevy ramo xe Ru rendy-rupi, hembigwái marangatu reheve, napena pena mo'ãi pende-rehe agwahẽ ramo, he'i íxupe kwéry Hesu.

9

¹ Ha Hesu katu he'i ondive oĩ va'e-pe:

—Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Pene pa'ũ-my oĩ ohexa va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Ombaraete reheve oiko ramo, ohexa va'erã. Ohexa e'ỹ reheve nomano mo'ãi. Ohexa rire mate, omano va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ojehete rekoviarõ Hesu

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis áry rire, mbohapy ogweraha gwupive Hesu. Pedro, Tiago, João-pe ogweraha. Ogwerojeupi heraha-vy yvyatyrusu-rehe ha'e kwéry anho. Upe-py ha'e kwéry hovagwy-rupi ojehete rekoviarõ-ma Hesu.

³ Overapa ijao hendy-vy. Hesakã ete ipotĩ-gwi. Imorotĩ ete ijao. Upéixa omomorotĩ rei ijohéi hagwã, ndikatúi ko yvy-rehe oiko va'e.

⁴ Ha upéi mokõi ojekwaa íxupe kwéry. Moisés ndive ojekwaa Elias. Onhomongeta oĩ-vy Hesu ndive.

⁵ Ha Pedro katu he'i Hesu-pe:

—Iporã nhande nhaima a-py, mbo'eháry, he'i Pedro íxupe, —Torojapo mbohapy tapýi, peteĩ nde-vy gwarã, peteĩ Moisés pegwarã, peteĩ Elias pegwarã ave, he'i íxupe.

⁶ Upéixa he'i ndoikwaái-gwi onhe'ërã, ikyhyje eterei-gwi hikwái.

⁷ Upe rire omo'ãy-ma íxupe kwéry arai. Ohendu-ma arai-gwi onhe'ẽ va'e íxupe kwéry:

—Upe va'e xe ra'y, he'i. —Xe rembihayhu va'e voi, he'i. —Ejeapysaka katu inhe'ẽ-rehe, he'i íxupe onhe'ẽ va'e.

⁸ Onhe'ẽmba rire-ma pya'e osareko reko oĩ-vy hemimbo'e. Avave ndohexavéi-ma. Hesu-pe anho mante ohexa gwupive oho ramo.

⁹ Ogwejy jevy yvyaty ári-gwi. Ogwejy gwejy ou ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ani eremombe'u avave-pe erehexa va'ekwe, he'i íxupe kwéry. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e, aikove jevy rire ae, emombe'u katu, he'i íxupe.

¹⁰ Upéa-gwi avave-pe nomombe'úi hembixakwe. He'i ojóupe:

—“Xe aikove jevy-ta” he'i ramo Hesu, mbava'e-pe po he'i Hesu? he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

¹¹ Ha upéi katu oporandu íxupe hikwái:

—Ma'erã, “Tou ranhe Elias” he'i judeu rekombo'ehaty, he'i íxupe.

¹² —Ou ranhe voi Elias omoatyrõmba hagwã. Omoatyrõmba ramo jepe, omoĩ joty va'ekwe kwatia-rehe xe mbohasa asy va'e rehegwa nhe'ẽ. “Nhande Ryke'y tee va'e-pe ombohasa asy va'erã,

ombojevvy ave va'erã íxupe” he'i joty xe-rehe omõivy kwatia-rehe. Peikwaa tipo upe va'e nhe'ẽ? he'i.

¹³ —Ha Elias katu ou ra'e. Ou voi kuri, ha'e-ta nde-vy. Ojapose va'e ojapo hese. Yma he'i hagwerami, ãy ojapo-ma hese, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omosẽ imondo-vy kunumi-gwi anháy
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)

¹⁴ Ha upéi katu Hesu ogwahẽ jevy ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py. Ogwahẽ jevy ramo ohexa heta reheve ojogweroaty aty ramo hikwái. Heta õi kente kwéry ijerekwe-rehe. Imbyte-py õi Hesu remimbo'e kwéry. Hendive onhomongeta hatã hatã oiko-vy judeu rekombo'ehaty.

¹⁵ Upe ramo, osareko-ma Hesu-rehe hikwái. Hesu rexa-vy, “Mba'éixa ogwahẽ?” he'i opondera eterei-vy hese hikwái. Ndouitaha-gwi, ogwahẽ ou-vy. Ohexa ramo íxupe, oriparapa oje'ói-vy Hesu renda-py ohogwaitĩ haggwã íxupe. Ogwerohory-ma íxupe.

¹⁶ —Mbava'e-rehe tipo penhomongeta hatã hatã ra'e peiko-vy? he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷ Ha ojogweroaty va'e avyite-gwi peteĩ va'e omombe'u:

—Xe ra'y-rehe katu ojepota kuri anháy. Xe ra'y nonhe'ëve êvéi-ma õi-vy anháy ojepota-gwi hese, he'i.

¹⁸ —Aru mo'ã kuri nde ha-py erembogwera haggwã, xe Járy. Ha ndorotopái, he'i. —Ha ogwahẽ ha-py íxupe anháy, oity íxupe imondo-vy. Ijuruyjúi, onhemohãingyrýu, onhembohete hatã ave. Ajerure mo'ã ne remimbo'e kwéry-pe omosẽ

hagwã imondo-vy íxugwi anháy. Ha ndikatúi omosẽ, he'i Hesu-pe.

¹⁹ Upéi he'i Hesu íxupe:

—Aÿgwa katu ndojeroviái vyteri xe-rehe. Ndapyta are mo'ãi ne ndive. Ndroipokwaa are mo'ãvéi-ma. Eru katu íxupe xe ha-py, he'i íxupe kwéry Hesu.

²⁰ Ogweru íxupe kunumi hikwái. Ha anháy katu ohexa ramo Hesu-pe, ombohetyryíi-ma mitã kunumi-pe. Ho'a oho-vy yvy-py. Ijapajeréi oiko-vy yvy-rehe ijuruyjúi ramo.

²¹ Upéi oporandu túvy-pe Hesu:

—Are-ma voi tipo araka'e ojepota hese anháy? he'i íxupe.

—Imitã gwive ãy peve ojepota joty hese, he'i.

²² —Oity meme voi tata-py. Ojuka hagwã mo'ã y-py ave oity íxupe. Ha nde pu'aka ramo, erejapose va'e erejapo-ta hese, he'i. —Ore poriahuvereko katu ore pytygwõ hagwã, he'i Hesu-pe.

²³ —Ma'erã tipo, “Nde pu'aka ramo” ere xe-vy? Ererovia tee ramo, opamba'e-rehe ipu'aka-ta Nhandejáry ojapo-vy nde-vy, he'i íxupe Hesu.

²⁴ Upe ramo hatã onhe'ẽ mitã ru:

—Xe arovia-ma. Ha arovia e'ỹ ramo, xe pytygwõ xe arovia porãve hagwã, he'i.

²⁵ Ha Hesu katu ohexa kente kwéry oripara joa ogwa'ẽ-vy. Ohexa ramo oja'o-ma anháy-pe:

—Erejepota-gwi kunumi-rehe, nonhe'ẽvéi, no-henduvéi. Ha'e-ta nde-vy, Epoi íxugwi. Anive ereju erejepota hese, he'i íxupe Hesu.

²⁶ Ha anháy katu osapukái rire, ombohetyryíi eterei rire íxupe, opoi íxugwi anháy oho-vy.

Te'õgwe-rami voi itúí yvy-rupi upe kunumi. Upéa-gwi,

—Omano-ma ra'e, heta he'i mo'ã va'e kunumi-rehe.

²⁷ Ha Hesu katu oipyhy íxupe ipo-rehe omopu'ã hagwã. Ha opu'ã-ma kunumi.

²⁸ Oike rire koty-py, oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry ha'e kwéry anho:

—Ma'erã tipó ore ae ndikatúiry oromosẽ imondo-vy anháy-pe, he'i Hesu-pe.

²⁹ —Koixagwa ndikatúí eremosẽ imondo-vy neremondói ramo Nhandejáry-pe ne nhe'ẽ, he'i. — Ha eremondo ramo ne nhe'ẽ íxupe, erehasa ramo erekaru e'ỹ reheve ave katu, eremosẽ-ta imondo-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

*Hesu omombe'u mbe'u gwemimbo'e kwéry-pe
(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)*

³⁰⁻³¹ Upe-gwi Hesu ohasa jevy oho-vy. Galiléia-rupi ohasa hasa oho-vy. Ohasa ramo, oiko va'erã omombe'u mbe'u oiko-vy gwemimbo'e kwéry-pe. Upéa-gwi ndoipotái Hesu oikwaa hapykwere entéro va'e:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi. Xe mombe'uta voi xe pyhyharã-pe. Teko rei po-py voi xe me'ẽ-ta. Gwĩ xe jukase va'e xe pyhy-ta voi xe rerahavy, he'i. —Xe juka va'erã hikwái. Ha xe juka rire, mbohapy áry rire, aikove jevy-ma va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

³² Hesu omombe'u porã ramo jepe, ndoikwaái joty inhe'ẽ.

—Mbava'e-rehe po he'i nhande-vy, he'i rei hikwái ojóupe. Ikyhyje-gwi, noporanduvéi íxupe.

33 Upéi ogwahẽmba-ma Cafarnaum tetã-my. Oime ramo koty-py, oporandu íxupe kwéry Hesu:

—Mbava'e-rehe tipo penhomongeta ra'e pejukwe-vy tape-rehe? he'i íxupe kwéry.

34 Ha'e kwéry katu okirirĩmba ete Hesu-gwi. Ndoikwaái onhe'ẽrã hikwái. “Nhande kwaa-ma” he'i ojéupe hikwái. He'i ra'e hikwái tape-rehe ou-vy: “Kiva'e tipo onhembotuvixave va'erã nhane pa'ũ-gwi” he'i ojóupe. Upéa-gwi okirirĩmba ete íxugwi hikwái. Ndoikwaavéiry rei onhe'ẽrã hikwái.

35 Ha Hesu katu ogwapy oikwaa uka íxupe kwéry:

—Peju katu a-py, he'i doze oĩ va'e kwéry-pe. — Erenhemboete ukaseve tipo? he'i. —Aipo ramo, enhembohekomirĩve katu, he'i íxupe kwéry. — Enterove va'e rembigwái ramo oiko va'e ramo eiko, he'i íxupe kwéry Hesu.

36 Upéi oipyhy mitã ijavyte-py omoĩ. Upéi oik-wavã íxupe, ohupi ojyva ári omoĩ-vy:

37 —Eremogwahẽ ramo koixagwa mitã xe réry-py, xe-vy xe mogwahẽha-rami, eremogwahẽ va'erã. Xe mogwahẽ ramo katu, eremogwahẽha-rami ave xe mbouhare-pe, xe mogwahẽ va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.*

38 Ha João katu he'i íxupe:

—Orohexa-ma kuri omosẽ ramo anháy-pe. Omosẽ imondo-vy nde réry-py rei. Ha nanhane mokambarái-gwi, “Ani eremosẽ teĩ Hesu réry-py rei” oro'e kuri íxupe, mbo'eháry, he'i João íxupe.

39 Ha Hesu katu he'i:

* 9:37 Mt 18.1-5; Lc 9.46-48

—Ani erejoko teĩ íxupe. Xe réry-py hexapyrã-rupi ojapo va'e ndikatúí onhe'ẽ vai vai xe-rehe. Hemiapo porã rire ndaikatúíry arã onhe'ẽ rei rei xe-rehe, he'i.

⁴⁰ —Ha nhane rembiapo ojoko e'ỹ va'e katu, nhane pytygwõ va'e.

⁴¹ Anhete voi ko xe ha'e-ta nde-vy. Ha ne mboy'u va'e katu erejerovia-gwi xe-rehe, ombohekovia va'erã voi katu íxupe Nhandejáry, he'i.*

⁴² —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ko mitã-rami oiko va'e, heko'ive va'e, xe-rehe ojerovia va'e ave, oĩ ohesa rerova uka va'erã xéhegwi ombojeyavy uka hagwã. Hekoha vai eterei upe oporombojeyavy uka va'e. Iporã arã ra'e jajuka hagwã ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve arã ra'e nhandehapyĩ hagwã ijaju'y-rehe itagwasu hese nhamoĩ-vy ipohyive hagwã, he'i. —Iporãve arã ra'e nhamombo ygwasu-py ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve voi ko ra'e omano ranhe ra'e ombo'e vai e'ỹ ngatu pono xe-rehe ojeroviase va'e-pe ombo'e vaipa rei, he'i.

⁴³ —Xáke, penhangareko katu pendéjehe. Nde po-gwi para'e erejeyavy ramo, enhepokytĩ katu eremombo-vy nde po. Peteĩ nde po e'ỹ va'e rekoha-rami eiko. Iporãve nde posogwe reheve eregwahẽ hagwã ereho-vy Nhandejáry nhande ruvixa ha-py. Ha ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py katu mokõi nde po reheve, ivaive arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã, he'i.

⁴⁴ —Upe-py ndopái tata. Nomanói te'õgwe'uha.*

⁴⁵ Ha nde py-gwi para'e erejeyavy ramo, enhepokytĩ katu eremombo-vy nde py. Peteĩ nde py

* **9:41** Lc 9.49-50 * **9:44** Is 66.24

e'ỹ va'e rekoha-rami, eiko. Iporãve nde pysogwe reheve eremoirũ hagwã Nhandejáry ne ruvixarã-pe. Ha ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py katu mokõĩ nde py reheve, ivai arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã.

⁴⁶ Upe-py nomanói te'õgwe'uha. Ndopái tata.

⁴⁷ Ha nde resa ne mbojejavy ukase ramo, enohẽ katu nde resakwe emombo ndejéhegwi. Peteĩ gwesa ogwenohẽ va'ekwe-rami eiko. Iporãve peteĩ nde resa reheve eregwahẽ ereho-vy Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py. Ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py mokõĩ nde resa reheve, ivaive arã nde-vy.

⁴⁸ Upe-py nomanói voi te'õgwe'uha. Ndopái tata.*

⁴⁹ Enterovéa tata-py ohasa va'erã onhemopotĩ-vy.

⁵⁰ He porã juky. Ha ndahéi ramo katu ndikatúi eremoatyrõ jevy. Aipo ramo ereko katu nde py'apy-py juky ramigwa pono nde poxy onhondive, ne nhe'ẽ piro'y hagwã onhondive, he'i íxupe kwéry Hesu.

10

“Topoi e'ỹ katu kwimba'e gwembireko-gwi” he'i Hesu

(Mt 5.31-32; 19.1-12; Lc 16.18; 1 Co 7.10-17)

¹ Upe-gwi osẽ Hesu Judéia tetã tetã-rupi oho-vy. Y Jordão kupe-rupi ave oho. Ha gwĩ kente kwéry ojogweroaty aty joty iha-py hikwái. Ha Hesu katu ojapo memeha-rupi ombo'e mbo'e joty oho-vy.

* **9:48** Mt 5.30; 18.6-9; Lc 17.1-2

² Ha gwĩ fariseu kwéry katu ogwahẽ ou-vy iha-py ombovyte mo'ã hagwã íxupe. He'i:

—Gwĩ omenda va'ekwe opoi rei ramo gwembireko-gwi, oiko joty tipo tekoha-rupi? he'i Hesu-pe oporandu-vy, ombojevavy ukase mo'ã-vy hikwái.

³ Upe ramo Hesu oporandu íxupe kwéry:

—Pene mandu'a vyteri pa Moisés amyri he'i va'ekwe-rehe pejapo hagwã? he'i íxupe kwéry.

⁴ Upéi ha'e kwéry he'i Hesu-pe:

—Upéa he'i voi va'ekwe Moisés amyri. He'i va'ekwe: “Erepoise ramo ne rembireko-gwi, ehai ranhe kwatia-rehe ereikwaa ukapa hagwã. Upéi eme'ẽ íxupe kwatia erepoi hagwã íxugwi” he'i va'ekwe Moisés amyri, he'i hikwái Hesu-pe.

⁵ Ha Hesu katu he'i íxupe kwéry:

—Ha pende py'aratã-gwi napehenduséiry inhe'ẽ. Upéa-gwi Moisés amyri he'i va'ekwe peẽ-my pepoi hagwã pene rembireko-gwi, he'i.

⁶ —Ha ojevapo hagwe áry-py kunha ypy kwimba'e ypy ndive katu gwĩ omoirũ va'ekwe Nhandejáry nde'íry voi va'ekwe opoi poi hagwã, he'i íxupe kwéry.*

⁷ —Nhandejáry nhe'ẽ he'i a-rami:

“Yma ete va'ekwe kwimba'e ypy ndive ojapo-ma ave kunha ypy. Upéa-gwi kwimba'e oheja va'erã gwu osy-pe gwembireko oirũrã-rehe omenda hagwã. Omoirũ tee harã ndive omenda.

⁸ Mokõi va'e-rami ndoikovéi-ma. Peteixa ae onho-moirũ-ma oiko-vy va'erã”*

* 10:6 Gn 1.27 * 10:8 Gen 2.24

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami, jaikwaa omenda va'ekwe rekoha. Ndoikovéi ha'e anho rei. Peteĩxa ae hekoha.

⁹ Upéa-gwi tomomboi uka e'ỹ katu teko rei Nhandejáry remimbojehe'a, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

¹⁰ Ha upéa nhe'ẽ-rehe oporandu jevy íxupe koty-py hemimbo'e kwéry.

¹¹ Ha he'i íxupe kwéry:

—Gwembireko-gwi opoise va'e omenda jevy ramo, ojapo vai voi hese.

¹² Ha kunha oména-gwi opoise va'e omenda jevy ramo, ojapo vai voi ave hese, he'i íxupe kwéry Hesu.

*Hesu ohovasa mitã-pe
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

¹³ Upe ramo ojereru Hesu ha-py mitã opo omoĩ hagwã hese. Ha hemimbo'e kwéry ojoko íxupe kwéry:

—Togweru e'ỹ katu mitã, he'i.

¹⁴ Ha Hesu katu ohexa ramo oja'o va'e, ojoko íxupe.

—Ani pejoko teĩ mitã ou va'erã, he'i. —Tou katu xe renda-py, he'i joty Hesu. —Ha'e-ta peẽ-my: Koix-agwa omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i.

¹⁵ —Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my, he'i. — Erenhemboete ukase rei va'e neremoirũi-ma va'erã Nhandejáry nde ruvixarã-pe. Ha gwĩ heko'ive va'e, mitã-rami onhemboete ukase e'ỹ va'e ae, omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i íxupe kwéry. —Upéa-gwi ani pejoko teĩ mitã

ou va'erã, he'i mitã-rehe oikwaa uka-vy kiva'e po omoirũ-ta Nhandejáry-pe.

¹⁶ Upéi ohupi mitã-me oikwavã ohupi-vy ojyva ári:

—Nhandejáry tande rovasa katu, he'i peteĩ teĩ-pe Hesu omoĩ-vy opo hese.

“Mba'éixa ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve” he'i Hesu-pe

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30; 1 Tm 6.6-10)

¹⁷ Osẽ mo'ã oho-vy Hesu. Ha ohogwaitĩ peteĩ kwimba'e íxupe oripara ou-vy. Hovagwy-py onhesũ gwetypy'ã-rehe. Oporandu Hesu-pe:

—Nde ko nde reko porã va'e, mbo'eháry. Mba'éixa ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve, he'i Hesu-pe.

¹⁸ Hesu he'i íxupe.

—Ma'erã, “Nde reko porã va'e” ere xe-rehe? he'i oporandu-vy íxupe. —Ndaipóri ojevavy e'ỹ va'e. Nhandejáry ha'e anho mante heko porã ete va'e, he'i íxupe.

¹⁹ —Ereikwaa-ma Nhandejáry omombe'u va'ekwe nde rekorã:

“Ani ereporojuka teĩ ereiko-vy, ani ereiko teĩ ambue mbue ndive, ani eremonda teĩ, ani nde apu rei teĩ nde rapixa-rehe, ani erembotavy ereraha hagwã nde rapixa rembiereko. Emboete ae katu nde ru nde sy ave”.*

Upéixa omombe'u va'ekwe Nhandejáry, he'i íxupe Hesu.

* **10:19** Êx 20.12-16

20 —Xe mitã ramogware ãy peve upéa nhe'ẽ namokanhýiry areko-vy, mbo'eháry. Ahendu vyteri aiko-vy xe, he'i Hesu-pe.

21 Ha Hesu oma'ẽ-vy hese, ohayhu voi íxupe:

—Peteĩ oĩ va'e nderejapói vyteri, he'i íxupe. —Eraha ranhe terejerure hepy upe erereko va'e-rehe. Upe rire iporiahu va'e kwéry-pe ereme'ẽmba hagwã hepykwe, he'i íxupe. —Hetave oĩ va'erã ndevy gwarã yváy-py, he'i íxupe. —Ha upe rire katu eju xe moirũ, he'i íxupe Hesu.

22 Upéa nhe'ẽ ha'e ohendu ramo, ipy'areraha-ma voi oiko-vy. Ndaipy'agwapyvéi-ma. Ndovy'avéi-ma oho-vy heta mba'e ogwereco-gwi.

23 Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy gwemimbo'e kwéry-rehe:

—Imba'e reta va'e hasy peve omoirũ va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i íxupe kwéry.

24 Ha ojapura hese hikwái. Ha Hesu katu he'i jevy íxupe kwéry:

—Xe ra'y kwéry, he'i, —hasy eterei gwĩ imba'e reta-rehe ojerovia va'e omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i.

25 —Hasy eterei nhambohasa ka'ijugwasu kwarupi mymbagwasu camelo, he'i. —Ha hasyve voi gwĩ imba'e reta va'e omoirũ hagwã Nhandejáry nhande ruvixa-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

26 Ha ha'e kwéry katu onhemondýi eterei-ma hikwái:

—Aipo ramo, avave nonheresende mo'ãi arã ra'e. Kiva'e nipo onheresende va'erã? Kiva'e nipo onheresende va'erã? he'i ojóupe hikwái.

27 Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy hese kwéry:

—Ojéhegwi rei nonheresendéi arã avave, he'i. —Tupã Nhandejáry ha'e anho mante oĩ ne resende-harã, he'i. —Ha'e opamba'e rereko kwaaha voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁸ Ha upéi katu he'i íxupe Pedro:

—Ha ore katu opamba'e oroheja oromoirũ hagwã, he'i Hesu-pe.

²⁹ —Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy, he'i íxupe Hesu. —Xe-rehe ha-py nde róga pygwa ereheja ramo, ombohekovia va'erã nde-vy ne rembiejare. Xe moirũ hagwã, nde ryke'y ereheja ramo, nde ryvy ereheja ramo, ne reindy ereheja ramo, nde ryke ereheja ramo, nde kypy'ýry ereheja ramo, nde kyvy ereheja ramo, nde sy ereheja ramo, nde ru ereheja ramo, nde ra'y, nde rajy ereheja ramo, ne memby ereheja ramo, nde yvy ereheja ramo ave xe moirũ hagwã, ombohekoviario va'erã nde-vy ne rembiejare, he'i íxupe Hesu. —Xe rehegwa nhe'ẽ porã erehendu-gwi ereheja ramo, ombohekoviario va'erã nde-vy ne rembiejare. Nde rexakwaa rei jevy va'erã.

³⁰ Hetave ome'ẽ va'erã nde-vy. Peteĩ ereheja rekovia ome'ẽ va'erã nde-vy cem peve, he'i íxupe Hesu. —Ome'ẽ va'erã nde-vy nde rogarã, nde ryke'yrã, nde ryvyrã, ne reindyrã, nde syrã ave. Ne mitãrã ome'ẽ va'erã nde-vy. Nde yvyrã ome'ẽ va'erã nde-vy. Heta nde-vy ome'ẽ ramo jepe, nde rereko asy joty va'erã. ãy ome'ẽ va'erã nde-vy. Ha upe rire katu ko yvy opa rire-ma, ereikove meme va'erã Nhandejáry ndive erepave'ỹ reheve, he'i íxupe Hesu.

³¹ —Heta oĩ ãy onhemboeteve va'e. Ha upe rire

katu ndatuvixa mba'éiry va'erã Nhandejáry-pe. Heta oĩ ãy heko'ive va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u jevy omanotaha

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Ha upéi Hesu ogwata oho-vy tapegwasu-rupi. Jerusalém tetã-my ojéupi oho-vy. Gwemimbo'e kwéry renonde-rupi oho.

—Ma'erã po oho Jerusalém tetã-my, he'i opondera-vy hese hikwái.

Ha hapykwerigwa katu oiko-tagwi ikyhyje hikwái.

Upéi ogwenohẽ jevy gwĩ doze gwemimbo'e ha'e kwéry anho omombe'u hagwã ojéupe oiko-ta va'e:

³³ —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ rehe, he'i. —Jaha jaiko-vy Jerusalém tetã-my. Upe-py xe Nhande Ryke'y tee va'e, xe pyhy va'erã xe me'ẽ hagwã pa'i ruvixa kwéry-pe, judeu rekombo'ehaty-pe ave. Upe-py, “Tomano” he'i va'erã xe-rehe. Upéi xe me'ẽ va'erã xe reraha-vy nhande kwéry e'ỹ va'e-pe.

³⁴ Xe-rehe onhembohory va'erã, onygwõ ave va'erã xe-rehe. Xe mbopi va'erã ave, xe juka va'erã ave. Ha upe rire katu mbohapy áry rire anhemoingove jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe anho onhemombe'u-vy.

“Erenhemboete ukaseve ramo, erejejokwái va'e-rami eiko”

he'i Hesu

(Mt 20.20-28; Mc 9.35; Lc 22.24-27; Jo 13.12-17; Ef 4.2; Fp 2.3-4; 1 Pe 5.3)

³⁵ Upéi hi'agwĩ-ma ou Zebedéu ra'y, Tiago João ndive. Hesu ha-py ogwahẽ-ma ou-vy:

—Oroipota erejapo ore-vy oime raẽ va'e oro-
jerure va'e nde-vy, mbo'eháry, he'i íxupe.

³⁶ —Mba'e pa ereipota xe ajapo nde-vy, he'i
gwemimbo'e-pe.

³⁷ —Nde yke-rehe joja torogwapy eren-
hemomba'egwasu ramo, he'i íxupe.

³⁸ Ha Hesu katu he'i íxupe kwéry:

—Ndapeikwaái pene rembajerure-rehe xe-vy,
he'i. —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave, pe-
hasa asy-ta para'e? Ajepy'apy hagwã-rami ave
pejepy'apy-ta para'e? he'i oporandu-vy Zebedeu
ra'y Tiago João ndive-pe.

³⁹ —Ha'e voi, he'i. —Ne ndive ore orohasa asyse,
he'i íxupe.

—Néi, he'i, —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave,
pehasa asy va'erã voi. Ajepy'apy hagwã-rami ave,
pejepy'apy va'erã voi, he'i íxupe kwéry mokõigwa-
pe.

⁴⁰ —Ha xe Ru nde'íry apombogwapy hagwã xe
yke-rehe joja. Ha'e ae ombogwapyse va'e ae, om-
bogwapy va'erã xe yke-rehe, he'i íxupe Hesu.

⁴¹ Ha hemimbo'e ojerure e'ỹ va'e katu oĩ dez.
Ohendu-ma ramo onhembotuvixaseve mo'ã va'e-
pe ogwerovy'are'ỹ voi. Tyvýry reheve Tiago-rehe
ija'e'ỹ hese hikwái.

⁴² Ha upéi katu:

—Peju a-py, he'i entéro gwemimbo'e kwéry-pe
Hesu. —Peikwaa voi judeu e'ỹ kwéry rekoha,
Nhandejáry kwaa e'ỹha rekoha. Huvixa kwéry
he'iha omanda voi hese oiko-vy. Ipu'aka voi hese
gwĩ onhemboete va'e.

⁴³ Upe va'e rekoha-rupi xe ndaipotáí peiko, he'i. —Pende rekorã a-rami. Erenhembotuvixa mba'e ukase ramo, eiko katu nde rapixa rembigwái ramo.

⁴⁴ Erenhemboete ukaseve ramo, erejokwái va'e-rami eiko, he'i. —Nde rerekoseha-rami eiko.

⁴⁵ Xe ave Nhande Ryke'y tee va'e jepe ndajúí va'ekwe xe rembigwairã heta ajohu hagwã. Aju ae va'ekwe tembigwái-rami aiko hagwã. Ajejuka uka hagwã aju va'ekwe heta aresende va'erã-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

*Hesu ombogwera hesapyso e'ỹ va'e
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

⁴⁶ Ogwahẽmba Jericó tetã-my. Ohasa oho-vy. Upéi osẽ oho-vy Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Heta ojogweroaty va'e oho ave indive. Osẽ jave ogwapy oĩ-vy tapegwasu rembe'y-py hesapyso e'ỹ va'e. Héry va'e Bartimeu. Ha Bartimeu Timeu ra'y. Omba'e repyrã-rehe ojerure va'evy.

⁴⁷ Ohendu ramo Hesu Nazaré pygwa ohasa ramo, onhe'ẽ hatã:

—Hesu, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy.

⁴⁸ Heta oĩ va'e inhe'ẽ ojoko:

—Ekirirĩ katu, he'i íxupe.

Ha Bartimeu katu hatãve tãve joty onhe'ẽ:

—Hesu, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy.

⁴⁹ Ha upéi opyta-ma Hesu:

—Ehenói katu íxupe tou xe ha-py. Hesu ne renói-ma kuri peje íxupe, he'i.

Ha ohenói hesapyso e'ỹ va'e-pe hikwái:

—Ani erejapura teĩ. Epu'ã katu. Hesu ne renói, he'i íxupe híkwái.

⁵⁰ Ha upéi onhenhugwãha omombo opu'ã pya'e oho-vy Hesu ha-py.

⁵¹ —Mbava'e tipo ereipota xe ajapo nde-rehe? he'i hesapysó e'ỹ va'e-pe.

—Eme'ẽ jevy xe-vy xe resapysorã, mbo'eháry, he'i Hesu-pe.

⁵² Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe:

—Tereho, he'i. —Xe-rehe erejerovia-gwi, erekwera-ma, he'i íxupe Hesu.

Onhe'ẽ jave okwera-ma. Upe rire katu omokambara-ma íxupe tapegwasu-rupi oho jave.

11

Hesu oho Jerusalém tetã-my

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Ha Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ogwahẽ ogwata oho-vy Jerusalém tetã-my. Hi'agwĩ oĩ ramo jepe íxugwi, nogwahẽi joty upe-py. Upe ramo ogwahẽ ranhe oho-vy Betfagé tetã mirĩ-my. Betânia-py yvyaty Oliveiras ypy-py ogwahẽ ranhe oho-vy. Ogwahẽ rire, omondo mokõi gwemimbo'e gwenonde-rupi:

² —Tapeho katu upe tetã mirĩ-my nhande rovaréhéi, he'i. —Ereike-ma ramo eretopa va'erã mburika'i onhenhapytĩ va'e. Ndojeupírý vyteri hi'ári avave. Ejora eru ko'a-py, he'i.

³ —“Ma'erã erejapo upéa?” he'i ramo nde-vy upe pygwa, ere íxupe, “Oiporu-ta nhande ruvíxa” ere íxupe. “Pya'e ogweruruka jevy-ta” ere íxupe, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁴ Ha upéi katu oho otopa onhenhapytĩ ha-py mburika'i. Okẽ rovagwy-py, tape yke-rehe otopa.

⁵ Ojora ramo mburika, oporandu íxupe mokõi hemimbo'e-pe, upe-py oĩ va'e:

—Ma'erã erejapo upéa, he'i Hesu remimbo'e-pe.

⁶ Ha Hesu nhe'ẽgwe omombe'u íxupe kwéry. Upéa-rupi oheja ogweraha mburika'i.

⁷ Ha upéi katu ogweru Hesu-pe. Omoĩ hi'ári oao. Ha Hesu ojeupi-ma hi'ári.

⁸ Heta va'e omboi mboi oao oipyso hagwã Hesu renda opyrũ hagwã-rupi. Oikytĩ kytĩ omoĩ-vy yvy-rupi yvyra rogwe hakã reheve. Yvy-rupi omo-hasãi imoĩ-vy.

⁹ Osapukái joa henonde rupigwa. Hapykw-erigwa osapukái ave:

—Ereju-ma, he'i imboete-vy. —Iporã ete katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy. —Nhandejáry réry-py eregwahẽ-ma ereju-vy. Tande rovasa porã katu Nhandejáry, he'i Hesu-pe.*

¹⁰ —Upe va'e ou va'e nhande ruvixagwasurã. Upe va'e ou va'e nhane ramoirusu Davi ramigwa voi. Ou ramo, tohovasa íxupe Nhandejáry. Nhandejáry yváy-py oĩ va'e-pe jaha nhamboete, he'i Hesu-rehe onhe'ẽ hatã-vy.

¹¹ Ha Hesu katu ogwahẽ-ma Jerusalém tetã-my. Nhandejáry-pe nhamboete haty-py óga kakwaa-py oike. Oike-vy osareko reko enterovéa-rehe. Osareko rire, ka'aru ete-ma. Upéa-gwi osẽ oho-vy Betânia-py. Gwemimbo'e kwéry ndive oho.

¹² Ko'ẽ ramo Betânia-gwi ou-vy, ovare'a ogweru Hesu.

* 11:9 Sl 118.25-26

¹³ Mombyry-gwi ohexa figo máta hogwe porã va'e. Oho ohexa: “Hi'a para'e” he'i oho-vy. Ha ogwahẽ ramo, ndahi'áiry íxupe. Hogwe rei oĩ. Ndaipóri figo. Ndaha'úi vyteri hi'aha áry:

¹⁴ —Anive ho'u avave nde a, he'i figo máta-pe.

Upéixa omoĩ onhe'ẽ yva máta-pe. Ha ohendu hemimbo'e kwéry inhe'ẽ.*

Hesu oike Nhandejáry-pe nhamboete haty-py óga kakwaa-py

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48)

¹⁵ Ha upéi katu ogwahẽ jevy-ma Jerusalém tetã-my hikwái. Ha Hesu oike Nhandejáry róga kakwaa-py. Upe-gwi omosẽmba omba'e jogwa va'e. Oma'evende oĩ va'e ave omosẽ. Upe-py oĩ ave pirapire ombohekovia va'e hepy-rehe. Ombohekoviapa oiporu jevy va'erã-py. Upéa-gwi íxupe kwéry omosẽ imondo-vy. Imba'e renda ombovapy íxugwi kwéry. Ombovapy pykasu járy apyka kwéry ave.

¹⁶ Ndohejái avave ogweraha mba'eve Nhandejáry róga kakwaa roka-rupi.

¹⁷ Onhemonhe'ẽ-vy he'i íxupe kwéry:

—A-rami omoĩ va'ekwe Nhandejáry kwatia-rehe:

“Xe róga xe mboete haty-py héry va'erã onhe'ẽ mondo mondo Nhandejáry-pe haty. Upe-py entéro va'e gwive ombojeupi inhe'ẽ Nhandejáry-pe”*

he'i. Ha peẽ katu pemoingo a-py gwĩ oporosakea va'e onhemi va'e-rami, he'i íxupe kwéry Hesu.

* **11:14** Mt 21.18-19 * **11:17** Is 56.7; Jr 7.11

18 Ohendu herakwã pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty ave. Ohendu ramo, oheka heka ojuka hagwã mo'ã Hesu-pe. Ikyhyje-gwi íxugwi ojukase. Ha enterovéa, “Iporã ete hemimombe'u mbe'u” he'i opondera-vy hese hikwái. Upéa-gwi ikyhyje íxugwi pa'i ruvixa kwéry.

19 Ka'aru ete ramo osẽ-ma Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Tetã-gwi osẽ oje'ói-vy.

20 Ko'ẽ ramo ohasa jevy. Ohasa ramo, ohexa yva máta ipirupa ra'e hapo gwive. Hokuipa-ma.

21 Ha Pedro katu imandu'a Hesu nhe'ẽgwe-rehe:

—Ema'ẽ erehexa hagwã, mbo'eháry, he'i Hesu-pe. —Ipiru-ma ra'e pe yva máta ere va'ekwe-pe, “Anive nde a ho'u avave” ere kuri íxupe. Ne nhe'ẽ pokatu voi nipo ra'e, he'i Hesu-pe.

22-23 Ha upéi katu he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ejerovia katu Nhandejáry-rehe. Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy. Eremoĩ ramo ne nhe'ẽ ko yvyaty-pe, “Ejeupi enheapymi ygwasu-py” oiko-ta nde-vy. Ne nhe'ẽ hagwe-rami oiko-ta. Oiko-ta voi ndererovia ku'a ku'ái ramo nde py'apy-py. Oiko-ta voi nde-vy ererovia tee ramo oikotaha ne nhe'ẽ hagwe-rami.

24 Upéa-gwi ha'e-ta nde-vy: Oime raẽ va'e-rehe erejerure ramo erenhomongeta-vy Nhandejáry ndive, erovia porã katu íxupe. “Oime ra'e xe-vy gwarã” ere ndejéupe. Ererovia porã ramo, oiko-ta voi nde-vy.

25 Erepu'ã ramo erenhomongeta hagwã Nhandejáry ndive, eiporiahuvereko katu nde-vy hembiapo vai va'ekwe, nde poriahuvereko hagwã nde Ru yváy-py oĩ va'e erejevavy va'ekwe-rehe, he'i.

26 —Ereiporiahuvereko e'ỹ ramo nde rapixa-pe, nande poriahuvereko mo'ãi nde Ru yváy-py oĩ va'e erejejavý va'ekwe-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.*

“Kiva'e tipo ojapo uka nde-vy ko'ã va'e” he'i Hesu-pe

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Ha upéi katu ogwahẽ jevy Jerusalém tetã-my hikwái. Ha Hesu ogwata jave Nhandejáry róga kakwaa gwy-rupi, ou henda-py pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry, judeu ruvixa kwéry ave:

28 —Kiva'e nhe'ẽ-py tipo ereporombo'e? he'i íxupe. —Kiva'e he'i nde-vy ra'e erejapo hagwã a-rami? he'i oporandu-vy Hesu-pe hikwái.

29 —Xe-vy peporanduha-rami ave aporandu-ta peẽ-my xe aikwaase pendéhegwi va'e-rehe, he'i. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy peẽ-my aporandu-ta va'e-rehe. Upéi, xe amombe'u-ta ave peẽ-my kiva'e nhe'ẽ-py aporombo'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

30 —Áy aporandu ranhe-ta peẽ-my. Kiva'e nhe'ẽ-py oporomongarai va'ekwe João Batista amyri? Nhandejáry nhe'ẽ-py para'e? Teko rei nhe'ẽ-py para'e? he'i íxupe kwéry. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy, he'i huvixa kwéry-pe.

31 Ha ha'e kwéry katu ndoikwaáiry onhe'ěrã:

—Mbava'e ja'e rei-ta po Hesu-pe? he'i ojóupe oporandu randu-vy hikwái. —“Nhandejáry nhe'ẽ-py oporomongarai va'ekwe João” ja'e ramo, “Ma'erã po ndapejeroviái va'ekwe hese?” he'i arã nhande-vy.

* 11:26 Mt 21.20-22; Mc 11.13-14

32 Ha “Teko rei *nhe'ẽ-py* oporomongarai va'ekwe João” ja'e ramo katu, nhane mytu'e'ỹ arã nhandéjehe. “Pende apu” he'i arã nhandevy te'ýi jusu, he'i ojóupe hikwái. —“Nhandejáry *nhe'ẽ-py* omombe'u va'ety ae katu João” he'i arã. Mbava'e tipo ojapo arã nhande-rehe hikwái? he'i ojóupe huvixa kwéry.

33 *Upéa-gwi,*

—Ndoroi kwaáiry, he'i mo'ã Hesu-pe okyhyjé-gwi.

—Aipo ramo, xe-vy napemombe'uiha-rami ave, kiva'e *nhe'ẽ-py* aporombo'e a-rami, ndaikwaa uka mo'ã ave peẽ-my, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

12

*Hesu omombe'u arandu rehegwa *nhe'ẽ* uvaty rehegwa-rami*

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-18)

¹ Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe. Arandu rehegwa *nhe'ẽ* uvaty rehegwa-rami omombe'u:

—Oĩ va'ekwe uva onhotỹ va'ekwe. Oho onhotỹ uva ojapo hagwã uvaty. Upéi ogweroajere imboty-vy. Ojo'o itakwa hykwere ryrurã. Omboyvate ojeupi hagwã orepara hagwã. Upéi ijáry oiporuruka omba'apo va'erã-pe. Hi'aju ramo, oipota omboja'o yva ojéupe. Ha upe rire katu oho mombyry. Tetã ambue-py oho.

² Hi'aju-ma ramo pe yva uva, ombou ivía ramo gwembigwái omboja'o hagwã yva mbyte-rupi heraha-vy.

³ Ha uvaty-py omba'apo va'e katu oipyhy imboupyre-pe oinupã ombojevvy rei mba'eve e'ỹ-rehe.

⁴ Outro jevvy ombou ivía ramo, ha'e kwéry katu onhakãrupã onhembosarái hese. Nomboetéiry íxupe.

⁵ Outrove ombou jevvy. Ha'e kwéry katu ojuka íxupe. Heta ou ramo, onhembosarái hese kwéry. Ou va'e oinupã. Oinupã e'ỹ ramo, ojuka.

⁶ Peteĩ oikori vyteri ombou va'erã ta'ýry hembia-yhu. Ipaha-py ombou íxupe kwéry gwa'ýry peteĩ. “Xe ra'y-pe katu omboete va'erã” he'i mo'ã imbou-vy.

⁷ Ha gwĩ uvaty-py omba'apo va'e katu he'i ojóupe: “Upéa uvaty jaryrã voi” he'i. “Jaha jajuka íxupe. Uvaty-rehe nhandhembojary va'erã” he'i ojóupe.

⁸ Upéa-gwi oipyhy íxupe ojuka omboyke uvaty-gwi.

⁹ Ha upéi katu oikwaa-ma ramo pe uvaty járy, mba'éixa ojapo-ta hese kwéry? he'i. —Ogwahẽ ou-vy ramo, ojuka-ma va'erã katu gwĩ hembia-po vai va'e-pe. Upéi ohekoviarõ va'erã outro omba'apo jevvy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

Upéixa omombe'u judeu ruvixa kwéry reko uvaty regegwa-rami.

¹⁰ Ha upéi katu he'i jevvy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Pemonhe'ẽ nhe'ẽ teĩ peiko-vy yma gware nhe'ẽ Nhandejary omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe, ndapeikwaáiry, he'i. —Yma gware nhe'ẽ a-rami:

“Ndovaléiry, he'i óga apoha ita-rehe. Ha upe ita katu ojohu vai ramo jepe, ojeporuve joty

Óga pytahoha ramo. Óga jekoha voi upe ita.
 11 Upéa Nhandejáry rembiapo porã, ja'e. Jahexavy, Iporã porã katu, ja'e Nhandejáry rembiapo-rehe”*

he'i xe-rehe yma gware nhe'ẽ. Ma'erã he'i va'e ndapeikwaáiry ra'e? he'i íxupe kwéry Hesu hekokwe mombe'u-vy.

12 Ohendu ramo inhe'ẽ, oikwaa pya'e ojehegwa hikwái:

—Nhande rehegwa nhe'ẽ kuri omombe'u Hesu, he'i ojóupe.

Upéa-gwi upe judeu ruvixa oipyhyse mo'ã íxupe. Ha ndoipyhýi, ikyhyje-gwi. Nombopoxyséi-gwi Hesu ndive heta oĩ va'e-pe, ndoipyhýiry joty íxupe hikwái. Upe rire ohejari jevy oje'ói.

*Judeu ruvixa omonhe'ẽ avyse mo'ã Hesu-pe
 (Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)*

13 Ha upéi katu judeu ruvixa kwéry omonhe'ẽ avyse mo'ã Hesu-pe. Upéa-gwi ombou iha-py fariseu-pe Herodes re'ýi ndive:

14 —Orohexa kwaa nde reko apu e'ỹha nde-rehe, mbo'eháry. Ne nhe'ẽ ndojohu porãi ramo jepe, eremombe'u joty anhetegwa va'e. Avave-gwi neretĩry eremombe'u-vy. Nhandejáry remimbota eremombe'u voi. Erehexa kwaa voi hekoha enterove-rehe. Upéa-gwi anhei-rupi ne remimombe'u Nhandejáry rape kwaa uka-vy, he'i. —Aipo ramo, iporã para'e nhande, judeu reko-rupi jaiko va'e, japaga nham'e'ẽ-vy mburuvixagwasu César-pe hemimbopaga uka? Iporã para'e japaga e'ỹ? he'i. —Iporã para'e nham'e'ẽ? Iporã para'e

* 12:11 Sl 118.22-23

nname'ẽ e'ỹ? he'i. —Emombe'u ore-vy upéa-rehe oroikwaa hagwã, he'i oity vai ukase-vy íxupe hikwái.

¹⁵ Ha ha'e ohexa kwaa hese hekoha vai: “Omo'ã kwaa voi opy'a ky'aha” he'i ojeupe hese. Upéi he'i judeu ruvixa kwéry-pe:

—Ma'erã xe monhe'ẽ avyse? he'i. —Eru xe-vy moeda mburuvixagwasu remimbopaga uka tahexa, he'i íxupe kwéry.

¹⁶ Peteĩ ogweru. Upéi oporandu íxupe kwéry:

—Kiva'e ra'anga pa upe va'e moeda? Kiva'e ohai uka va'ekwe moeda-rehe? he'i íxupe kwéry.

—César ra'anga. Hembihai uka ave, he'i íxupe hikwái.

¹⁷ —Aipo ramo, César-pe imba'e eme'ẽ. Ne mbopaga uka ramo, eme'ẽ jevy íxupe, ijáry-pe. Ha Nhandejáry-pe katu hemimbota eme'ẽ íxupe, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

—Hasy va'e-rehe jepe nhaporandu ramo íxupe, omombe'u porã joty, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

“Nonhemoingove jevýi va'erã gwĩ omano va'ekwe” he'i mo'ã saduceu kwéry

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40; 1 Co 6.14; 15.12-32; 1 Ts 4.16-17)

¹⁸ Ha upéi katu ou Hesu renda-py saduceu kwéry, “Nonhemoingove jevýi va'erã gwĩ omano va'ekwe” he'i va'e. Ou oporandu íxupe:

¹⁹ —Moisés amyri omombe'u va'ekwe nhande-vy nhande rekorã, mbo'eháry. “Tyke'yry omano ramo, oheja ramo gwembirekokwe naimembýi vyteri ramo, tomenda tyvýry gwovajare-rehe.

Upéixa ramo, Ke'y ra'y, he'i mo'ã va'erã imemby ypy-rehe" he'i nhande-vy Moisés.

²⁰ Oĩ va'ekwe peteĩ tyke'ýry, seis tyvýry. Tyke'ýry omenda kunha-rehe. Upéi omano ramo, ndaita'ýry jepéiry.

²¹ Tyvýry omenda hovajare-rehe. Tyvýry omano ramo, ndaita'ýryi. Upéi tyvýry ambue jevy omenda omano.

²² Peteĩ teĩ omenda hese gwovajare-rehe. Peteĩ teĩ omano ramo ndaita'ýry jepéi. Omanomba rire, upe kunha omano ave.

²³ Nhane moingove jevy ramo, kiva'e rem-birekorã upe kunha? Gwĩ sete tyvýry kwéry omenda ra'e hese, he'i Hesu-pe hikwái hasy va'e-rehe oporandu-vy.

²⁴ —Ha peẽ katu pejavy-ma voi pene nhe'ẽ, he'i Hesu. —Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe ohai uka va'ekwe peẽ ndapeikwaáiry. Peẽ ndapeikwaái voi ave Nhandejáry opamba'e rereko kwaaha voi. Upéa-gwi pejavy voi pene nhe'ẽ, he'i íxupe kwéry.

²⁵ —Nhane moingove jevyha áry-py, kwimba'e nomendavéi-ma va'erã. Kunha ave nomendavéi-ma va'erã. Oiko va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa reko-rupi.

²⁶ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ katu omombe'u peẽ-my omano va'ekwe oikove jevymaha. Moisés amyri ohai va'ekwe yvyra ra'y rehegwa nhe'ẽ a-rami:

“Xe katu Nhandejáry, xe Abraão járy, xe Isaque járy,
xe Jacó járy ave”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, omano va'ekwe oikove jevy-ma va'e oikwaa ukaha. Ma'erã

* 12:26 Êx 3.6

ndapeikwaái pemonhe'ẽ dhe'ẽ va'ekwe?

²⁷ Aipo ramo, Nhandejáry ndaha'úi omano va'ekwe járy, tekove járy ae. Ha'e onhemoingove jevy va'e járy. Pejavya pene dhe'ẽ, he'i saduceu kwéry-pe Hesu nhane moingove jevyha kwaa uka-vy.

*“Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe” he'i Hesu
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)*

²⁸ Ogwahẽ ou-vy judeu rekombo'ehaty pa'ũ-gwi peteĩ va'e. Ohendu íxupe kwéry onhonhe'ẽ mbojevyy jevy ramo. Ohendu ramo, “Iporã Hesu remimombe'u” he'i. Upéa-gwi oporandu Hesu-pe:

—Heta oĩ nhande rekoha dhe'ẽ. Kiva'e tuvixave va'e? he'i íxupe.

²⁹ —Kiva'e tuvixave va'e amombe'u-ta nde-vy, he'i Hesu. Upéi oiporu Nhandejáry kwatia dhe'ẽ:

—“Pehendu katu, Israel remiarirõ kwéry. Tupã Nhandejáry ha'e anho oiko va'e.

³⁰ Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe. Nde py'apy gwive ehayhu íxupe. Ehayhu íxupe nde koty gwive. Ne mandu'a meme katu hese hayhu-vy. Ehayhu mbaraete ete ave íxupe”*

he'i.

³¹ —Ha upe rire katu oĩ outro tuvixa va'e:

“Ehayhu rei katu nde rapixa-pe nde ae nde rekove erehayhuha-rami”*

he'i Hesu Nhandejáry kwatia dhe'ẽ poru-vy. —Upe mokõi dhe'ẽ-gwi ndaipóri nhande rekoha dhe'ẽ tuvixave va'e, he'i íxupe Hesu.

* **12:30** Dt 6.4-5 * **12:31** Lv 19.18

³² —Ha'e-ma ngatu, mbo'eháry, he'i íxupe. — Anheigwa eremombe'u ere ramo Nhandejáry-rehe ha'e anho. Ndaipóri ha'e-rami tupã.

³³ Ha Nhandejáry katu he'i va'ekwe nhande-vy, “Pehapy mymba xe mboete-vy, pemoka'ẽ ave.” Upéixa ramo iporã nhamé'ẽ hembijukarã nhamboete-vy Nhandejáry-pe. Ha iporãve jahayhu íxupe nhande py'apy gwive, nhande koty gwive jahayhu. Jahayhu mbaraete ete ave. Iporãve ave jahayhu nhande rapixa-pe nhande ae nhande rekove jahayhuha-rami, he'i íxupe.

³⁴ Ha Hesu katu ohendu oarandu reheve omombe'u ramo:

—Haimete-ma eremoirũ Nhandejáry nde ru-vixarã-pe, he'i íxupe.

Upe rire nonhembopy'agwasúi avave oporandu hagwã Hesu-pe mbava'e-rehe po he'i upéixa.

³⁵ Ha Hesu onhemonhe'ẽ nhe'ẽ oiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Onhemonhe'ẽ-vy oporandu:

—“Davi remiarirõre voi Cristo nhane remiha'arõ va'e” he'i omombe'u-vy judeu rekombo'ehaty. Ma'erã po he'i upéa hikwái?

³⁶ He'i va'ekwe Davi amyri:

“Nhandejáry he'i xe Járy-pe, Egwapy katu xe yke-rehe. Xe orombopu'aka va'erã ne a'e'ỹharehe. Orombopu'akapa peve eregwapy va'erã ereĩ-vy xe yke-rehe.”*

Upéixa ome'ẽ va'ekwe Davi-pe inhe'ẽrã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

³⁷ Ha Davi katu xe Járy-py ohenói va'ekwe íxupe. Aipo ramo hemiarirõ pa? Ha gwemiarirõ-rehe,

* 12:36 Sl 110.1

“Xe Járy” nde'íry, he'i íxupe kwéry Hesu omokirirĩ-vy judeu ruvixa kwéry-pe.*

Ha te'ýi jusu ohendu ramo inhe'ẽ, ogwerohory joa íxupe.

*“Xáke judeu rekombo'ehaty-gwi” he'i Hesu
(Mt 23.1-12; Lc 20.45-47)*

³⁸ —Xáke judeu rekombo'ehaty-gwi, he'i onhemonhe'ẽ-vy. —Ani erejapo teĩ ha'e kwéry hembia-po-rami. Oao puku reheve ogwatase voi. Ogwata oho-vy mba'e jogwa haty-py. Onhemboete va'erã-rehe oho.

³⁹ Ojeporahéi haty-py ogwapyse mburuvixa pa'ũ-my. Mburuvixa gwapy haty-py ogwapyse onhembovía ramo ojekarugwasu haty-py.

⁴⁰ Ha tembirekokwe rembiporu omonda heraha-vy. Upe rire omondo mondo ra'anga rei Nhandejáry-pe heta onhe'ẽ enterove ohexa hagwã. Upe va'e temiexagwã rei ra'e. Ombohasa asyve va'erã íxupe kwéry Nhandejáry, he'i judeu rekombo'ehaty-rehe Hesu.

*Tembirekokwe okwerĩ va'e
(Lc 21.1-4)*

⁴¹ Upéi ogwapy-ma Hesu Nhandejáry róga kakwaa-py pirapire imboyru haty rovái. Oma'ẽ heta oĩ va'e-rehe pirapire omboyru ramo hyrutypy. Heta oikotevẽ e'ỹ va'e heta ome'ẽ me'ẽ.

⁴² Ha upéi ou tembirekokwe ogwereco e'ỹ va'e. Mokõi moeda ombohyru, ohupity va'e peteĩ plata hatã.

⁴³ —Peju katu. Peju a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Kóa

* **12:37** Mt 22.41-46; Lc 20.41-44

tembirekokwe okwerĩ va'e, hetave ombohyru enterove ombohyru va'e-gwi.

⁴⁴ Ha'e kwéry katu heta ogwereco-gwi, ome'ẽ. Ha kunha katu opa ogwerekomi va'e hembu'u repyrã, ome'ẽmba ete voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

13

Oje'o va'erã kwarahy rendy

¹ Ha upéi katu osẽ oho-vy Hesu Nhandejáry róga kakwaa-gwi. Oho jave he'i íxupe hemimbo'e:

—Ema'ẽ ehexas ita iporã va'e, mbo'eháry. Óga tuvixa vixa va'e ehexas, he'i Hesu-pe.

² Ha he'i íxupe Hesu:

—Ehexa katu upéa óga tuvixa va'e, he'i. —Ha upe rire katu ita reta omohãimba va'erã, omosarambipa va'erã. Ndojepota mo'ãvéi-ma ojóehe, he'i gwemimbo'e-pe.*

³ Ogwapy oĩ-vy yvyaty Oliveiras ári jave, Nhandejáry róga rovarehéi ogwapy oĩ-vy. Ogwapy ha'e anho jave, oporandu íxupe Pedro, Tiago, João, André ndive:

⁴ —Emombe'u katu ore-vy, he'i. —Araka'e tipo omohãimba-ta? Araka'e tipo ojehu va'erã ne remimombe'u? he'i. —Mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? Ojehu-tama ramo ne remimombe'u gwive, mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? he'i Hesu-pe hikwái.

⁵ Oporandu rire-ma he'i íxupe kwéry Hesu:

—Xáke pene mbotavvyse va'erã.

* **13:2** Mt 24.1-2; Lc 21.5-6

⁶ Heta ojekwaa va'erã xe réry-py vérami mo'ã ou va'e. “Xe Cristo pene remiha'arõ va'e voi” he'i va'erã mo'ã ójehe onhemocristo ra'angase-vy, oporombotavy rei-vy.

⁷ Pehendu va'erã herakwã hi'agwĩ pendéhegwi onhorairõ ramo. Mombyry onhorairõ va'e rerakwã pehendu ave va'erã. Pehendu ramo, ani pekyhyje teĩ upéa-rehe. Upéa oiko va'erã voi. Upéa oiko-ma ramo, ne'írã vyteri ogwahẽ pehendu va'e ijapy-py.

⁸ Ha tetã mygwa onhorairõ va'erã outro tetã mygwa ndive. Ha mburuvixagwasu re'ýi onhorairõ va'erã outro mburuvixagwasu re'ýi ndive. Oiko oiko ha-rupi ae oiko va'erã yvyryrí. Ndaiporivéi-ma ho'u va'erã. Upéa-rupi pehasa asy ramo, ne'írã vyteri pehasa asy ete peiko-vy. Kunha imemby-ta va'e hasy íxupe. Ha upe rire katu hasyve syve oho-vy íxupe imemby haggwã. Upéixa ete yvypóry ohasa asy va'erã. Ha upe rire katu ohasa asyve syve oho-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁹ —Xáke pende pyhy va'erã pende reraha-vy mburuvixa oĩ ha-py. Ojeporahéi haty-py pene nupã va'erã. Xéhegwi pene monhe'ẽ uka va'erã mburuvixa rovagwy-py. Mburuvixagwasu rovagwy-rupi ave pene monhe'ẽ uka va'erã. Xe mombe'u mbe'u haggwã-py pene monhe'ẽ uka va'erã. Xéhegwi katu pende rereko va'erã akóiramí.

¹⁰ Ha xe rehegwa nhe'ẽ porã katu pemombe'u ranhe va'erã enterove tetã-my. Ha upe rire ae katu ombopapa ave-ma va'erã ko yvy, he'i.

¹¹ —Pene monhe'ẽ uka-vy pende reraha va'erã.

Pende pyhy pende reraha-vy ramo oikwaa hagwã pene rembiapo vai para'e, ani erejapura teĩ ere va'erã-rehe. Ou rei va'erã nde juru-py ne nhe'ẽrã. Ome'ẽ va'erã nde-vy ne nhe'ẽrã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa ramo eremombe'u va'erã, he'i.

¹² —Ha tyke'yry oipyhy va'erã heraha-vy gwyvýry ojuka uka hagwã. Ha túvy ojuka uka va'erã gwa'yry gwajýry ave. Ha ta'yry kwéry tajy kwéry ave ogwereco asy va'erã gwu osy ave ojuka uka hagwã.

¹³ Ha xe-rehe ha-py katu enterovéa ndaija'e mo'ãi pende-rehe, he'i. —Ha Nhandejáry rape-gwi ova e'y va'e katu ko yvy opa ete peve, oresende va'erã íxupe Nhandejáry, he'i íxupe kwéry Hesu.*

¹⁴ Upéi oiporu Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ: —“Oĩ va'erã upe ivai ete va'e, pene momarã va'e. Nhandejáry róga kakwaa koty py-gwi pene mosẽ va'erã”* he'i Hesu. —Upéa nhe'ẽ eikwaa porã ãy eremonhe'ẽ va'e.

Upéi he'i Hesu:

—Yma he'i hagwe-rami, pehexa va'erã upe ivai ete va'e Nhandejáry róga-py, gwenagwã e'y ha-py omonhembo'y ramo. Pehexa-ma ramo upe va'e, pya'e voi tokanhymba kuri Judéia yvy pygwa kwéry oje'ói-vy. Yvyatygwasu ári-rupi tokanhy kuri oje'ói-vy.

¹⁵ Ogwejy ramo óga ári oĩ va'e, ani oike koty-py ogweraha hagwã mba'eve.

* **13:13** Mt 24.3-14; Lc 21.7-19; 2 Tm 3.1-9 * **13:14** Dn 9.27; 11.31; 12.11

16 Ha kokwe-py oĩ va'e ani oho jevy ranhe hógapy oipyhy hagwã oao. Pya'e ae kuri tokanhymba katu oje'ói-vy.

17 Upe áry-rupi iporiahu va'erã kunha imembyta va'e omokambu va'e ave.

18 Ro'y eterei-rupi pekanhy ramo, ivaive arã peẽ-my. Upéa-rehe pemoĩ katu Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ pono ivai ete peẽ-my.

19 Upe áry-py ohasa asy eterei va'erã yvypóry kente kwéry gwive. Ko yvy rembypy Nhandejáry remimoingokwe oiko jave, upe áry e'ỹ mboyve, ndohasa asy etéiry va'ekwe. Upe ary-py ae ohasa asy eterei va'erã. Ha upe áry rire katu ndohasa asy etevéi-ma va'erã.*

20 Ha Nhandejáry katu nombohasa asy hetave áryiry va'erã. Ombohassa asy hetave áry ramo ra'e, opa-ma arã ra'e enterove ko yvypóry. Ha gwembiporavo-rehe opena porã-gwi ae katu, nombohassa asy hetave áryiry va'erã, he'i.

21 –Upe-ma ramo, “Ema'ẽ katu. Ko va'e Cristo voi” oĩ he'i va'erã para'e peẽ-my. “Ema'ẽ katu. Upe va'e Cristo voi” oĩ he'i va'erã para'e peẽ-my. Ani perovia inhe'ẽ.

22 Ojekwaa va'erã, “Cristo pene remiha'arõ va'e voi xe” he'i va'e mo'ã ójehe peẽ-my. “Nhandejáry nhe'ẽ-py mba'e xe-vy anho oikwaa uka xe remimombe'urã” he'i va'e mo'ã ójehe, ojekwaa va'erã ou-vy. Hexapyrã-rupi voi hembiaipo va'erã oheko-poru ou-vy ramo. Ohexa uka va'erã gwembiaipo tuvixa va'e, ikatu ramo, itavy hagwã mo'ã íxupe Nhandejáry rembiporavo.

* 13:19 Dn 12.1; Ap 7.14

²³ Xáke. Ani joty pende tavy íxupe. Ko'ã mba'e oiko e'ỹ ngatu amombe'u-ma peẽ-my, he'i íxupe kwéry Hesu.*

²⁴ —Upe-ma ramo ohasa asy ete rire-ma, oje'o va'erã kwarahy rendy. Ha jasy nahendy mo'ãvéi.

²⁵ Ha okúi va'erã yváy-gwi jasytata. Ova ova gwendagwe-gwi entéro yváy rehegwa imbaraete va'e.*

²⁶ Upe-ma ramo xe rexa va'erã yvypóry kente kwéry gwive. Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa va'erã aju jave arai-rupi. Xe pu'akaha tee jave nhande resa mbojevý va'erã xe rendy porá-rupi xe rexa va'erã, he'i.

²⁷ —Ambou va'erã xe rembigwái yváy pygwa ombojogweroaty haggwã xe rembiporavokwe. Opa-rupigwi ombojogweroaty va'erã íxupe kwéry. Kwarahy resê-gwi, ka'aru-gwi ave ombojogweroaty va'erã heraha-vy. Arapopy-gwi, yvy apy-gwi yvy apy arendaja gwive ombojogweroaty va'erã, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy.*

Hesu omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe orepara haggwã

(Mt 24.32-44; Lc 21.29-36)

²⁸ Upéi he'i jevy Hesu:

—Aỹ amombe'u-ta peẽ-my ojehu va'erã rehegwa nhe'ẽ figo máta rehegwa-rami, he'i, —peikwaa porã haggwã xe agwahé jevytaha áry. Oĩ figo máta. Hoky kyrýu jevy-ma ramo, hogwe pyahu jevy-ma

* **13:23** Mt 24.15-28; Lc 21.20-24; 2 Ts 2.3-12 * **13:25** Is 13.10

* **13:27** Mt 24.29-31; Lc 21.25-28; 2 Pe 3.10-13; Ap 1.7

ramo, pehexa-ma voi. Pehexa ramo, peikwaa-ma voi opa-ma ra'e ro'y. Áry raku jevy-tama.

²⁹ Upéixa ete upe ojehu va'erã gwive pehexa ramo, peikwaa-ma va'erã oike-ta va'e-rami xe agwahẽ jevytamaha áry.

³⁰ Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Entéro peẽ-my xe remimombe'u oiko va'erã. Judeu kwéry oiko reheve joty ojehu va'erã.

³¹ Opa va'erã áry yvy ave. Ha xe remimombe'u xe nhe'ẽ katu nombopapa mo'ãiry, he'i.

³² —Mbava'e áry-py po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Araka'e óra-ma po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa jepe ndoikwaáiry. Xe ta'ýry jepe ndaikwaái ave. Nhandejáry xe Ru ha'e anho mante oikwaa.

³³ Araka'e óra-ma po aju jevy va'erã ndapeikwaái-gwi, xáke, perepara voi katu. Emondo mondo katu ave Nhandejáry-pe ne nhe'ẽ, he'i íxupe kwéry.

³⁴ Upéi oiporu jevy Hesu óga járy rehegwa nhe'ẽ jarepara porã hagwã nhande-vy oikwaa uka-vy:

—Oĩ va'ekwe óga járy, he'i. —Heta oĩ hembigwái. Ijáry oho ramo mombyry, oheja gwembigwái onhangareko hagwã hóga-rehe. Peteĩ teĩ-pe hembiporã ome'ẽ. “Erepara porã hese” he'i okẽ-rehe onhangareko va'e-pe.

³⁵ Ha upéixa ha'e-ta peẽ-my, “Óga járy” he'i xe-rehe. Upéa-gwi perepara katu. Ndereikwaái voi araka'e po xe aju va'erã. Ka'aru ete para'e, pyhare mbyte para'e, gáju sapukái-py para'e, ko'ẽ hembypytĩ jave para'e.

³⁶ Upéa-gwi perepara katu pono peha'arõ e'ỹ reheve aju pya'e orotopa peke jave.

³⁷ Peẽ-my ha'eha-rami, ha'e-ta enterovéa-pe oik-waa hagwã. Xe ra'arõ arõ katu perepara-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.*

14

Judeu ruvixa kwéry onhombo'e mbo'e Hesu-rehe ijuka hagwã

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.47-53)

¹ Mokõi áry rire oiko-ta aretegwasu héry va'e páscoa. Upe áry-py nanhambovúiry va'ekwe ja'u va'erã. Nhane mandu'a ave nhane rembypy ojerereko asy hagwe-rehe. Yma ete upe áry-py osẽ va'ekwe gwĩ ipu'aka va'e po-gwi. Ha upéi katu ne'írã oiko ramo aretegwasu, pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty ave onhombo'e mbo'e Hesu-rehe hikwái:

—Nhambotavy Hesu-pe jaipyhy hagwã íxupe jakuka hagwã, he'i.

² —Arete-py ae ani jaipyhy íxupe, he'i. —Atýrapy jaipyhy ramo, onhembopoxy arã ijaty jaty va'e kente kwéry nhande-vy, he'i ojóupe Hesu pyhyharã kwéry.

Upéa-gwi oipyhy nhemise Hesu-pe.

Kunha onhohẽ Hesu akã-rehe omohyakwã porã-vy íxupe

(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Ha Hesu katu oime Betânia tetã'i-my. Simão róga-py oime. Ha Simão mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe nhahenói íxupe va'e. Ogwapy okaru-vy Hesu. Okaru ramo, ogwahẽ ou-vy peteĩ kunha.

* **13:37** Lc 12.35-40; 17.26-36; At 1.7; 1 Ts 5.2-4

Ogweru hyakwã porã tee va'e. Hyru reheve ogweru. Ha hyru ojejapo va'ekwe ita kyra rendy-gwi héry va'e alabastro. Ha hyakwã porã va'e héry nardo. Ha nardo hepy eterei voi. Ojoka onhohẽ Hesu akã-rehe omohyakwã porã-vy íxupe.

⁴ Ha upe-py oĩ ipoxy va'e:

—Ma'erã po onhohẽ rei upe hyakwã porã va'e Hesu akã-rehe? he'i ojóupe oporandu-vy. —Hepy eterei va'e onhohẽ rei, he'i ojóupe hikwái.

⁵ —Ma'erã po ra'e hepy-rehe ae nome'ẽiry, he'i. —Iporiahu va'e kwéry-pe nhamẽ ramõ ra'e hyakwã va'e repykwe, iporãve arã ra'e, he'i. —Hyakwã repy peteĩ ro'y tembiapo repy para'e, hetave para'e, he'i onhe'ẽngi ẽngi-vy kunha-pe hikwái.

Upéixa ramo kunha ndive ipoxy voi hikwái.

⁶ Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Eheja katu, he'i. —Ma'erã po ko kunha-pe eremoakã rasy? he'i. —Hembiapo porã ete voi xe-vy.

⁷ Pene pa'ũ-my oime meme va'erã iporiahu va'e kwéry. Ereme'ẽse ramo, ereme'ẽ-ta íxupe kwéry. Ha xe ae katu naime meméi va'erã aiko-vy pene pa'ũ-my, he'i.

⁸ —Ha ko kunha katu ome'ẽseha-rami ome'ẽ xe-vy. Nhamano va'ekwe nhande retekwe nhamohyakwãha-rami, amano e'ỹ ngatu xe mohyakwã ranhe ko kunha, he'i.

⁹ —Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Oparupi entéro ko yvy-rupi mamõ xe rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u mbe'u ha-rupi ave omombe'u va'erã voi ko kunha rembiapo porã imandu'a hagwã hese, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

*Judas oho omombe'u Hesu pyhyharã-pe
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)*

¹⁰ Ha upéi katu oho peteĩ doze hemimbo'e kwéry-gwi. Héry va'e Judas Iscariotes. Pa'i ruvixa kwéry ha-py oho omombe'u Hesu pyhyharã-pe.

¹¹ Ha ha'e kwéry ohendu ramo inhe'ẽ, ovy'a joa eterei:

—Ereipyhy uka ramo ore-vy, orome'ẽ-ta nde-vy pirapire, he'i Judas-pe.

Ha Judas katu orepara oiko-vy Hesu-rehe ipyhyharã-pe omombe'uha óra ra'arõ-vy.

*Hesu gwemimbo'e kwéry ndive okaru imandu'a
hagwã páscoa-rehe
(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-25)*

¹² Ha upéi oiko-ma aretegwasu. Upe va'e semana mbojape ovu e'ỹ va'e ja'u. Upe va'e áry-py jajuka ovexa nhamoka'ẽ-vy Nhandejáry-pe nhamboete-vy. Upe jave oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry:

—Kipy tipo orombogwejy-ta nde-vy ne remi'urã nhane mandu'a hagwã páscoa-rehe jakaru-vy, he'i íxupe.

¹³ Ha Hesu katu omondo mokõi gwenonde:

—Tapeho katu tetã-my, he'i. —Pende topa-ta kwimba'e y ryrú reheve. Tapeho hapykwéri.

¹⁴ Oike ramo hóga-py, peje óga járy-pe: “Kipy oĩ nde koty ereiporu e'ỹ va'e? Aiporu-ta. Xe remimbo'e kwéry ndive akaru hagwã aiporu-ta. Páscoa-rehe xe mandu'a hagwã aiporu-ta, he'i kuri nhane mbo'eháry” peje pemombe'u-vy, he'i íxupe.

15 —Upéi ohexa uka-ta nde-vy koty ijyvate va'e, tuvixa va'e, oĩmba voi va'e. Nhane mohenonde katu upe-py, koty tuvixa oĩmba va'e-py, he'i gwemimbo'e-pe Hesu.

16 Upéi mokõi hemimondo osẽ oho-vy omohenonde hagwã. Ogwahẽ ramo, opamba'e ojohu Hesu nhe'ẽ-py. Upéa-gwi omohenonde okaru hagwã imandu'a hagwã páscoa-rehe.

17 Ha upéi katu ka'aru ete ramo ogwahẽma Hesu ou-vy. Óga-py ogwahẽ ou-vy doze gwemimbo'e kwéry ndive. Óga oiporuruka hagwe-py íxupe ogwahẽ.

18 Okaru joa ramo, he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Peteĩ pene pa'ũ-my oĩ va'e xe karu rovái xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i.

19 Ohendu ramo inhe'ẽ ojepy'arerahapa-ma hese, ndovy'avéi-ma hikwái:

—Xe para'e ndaxéiry para'e, he'i hikwái onhemopeteĩ teĩ oporandu-vy Hesu-pe.

20 —Xe mombe'u va'erã peteĩ xe remimbo'e pende avyte-py oĩ va'e, nha'ẽ-py opo omoĩ va'e. Xe ndive omoakỹ va'e mbojape nha'ẽ-py xe mombe'u va'erã, he'i.

21 —Xe Nhande Ryke'y tee va'e aha va'erã xe ajejuka uka ha-py. Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami aha va'erã. Ha xe mombe'u va'erã katu xe pyhyharã-pe amboasy eterei íxupe. Ohasa asy eterei va'erã. Iporãve arã araka'e ndoikói ramo araka'e osyrã-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²² Okaru joa jave Hesu oipyhy mbojape. Otima porã Tupã Nhandejáry-pe. Upéi ombopo mbopóy mbojape. Ome'ẽ íxupe kwéry omongaru joty:

—Ko, he'i ome'ẽ-vy íxupe. —Ko mbojape xe rete-rehe ha'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

²³ Upéi oipyhy ave copo. Otima porã Nhandejáry-pe. Ho'u uka íxupe kwéry ome'ẽ-vy. Ho'u joa uva rykwere:

²⁴ —Ko copo pygwa xe rugwy-rehe he'i. Onhehẽ va'erã xe rugwy imbaraete hagwã Nhandejáry remimombe'u. Yma Nhandejáry, “Amopotĩ va'erã kente kwéry-pe” he'i va'ekwe. Upéa nhe'ẽ imbaraete-ma va'erã xe rugwy onhehẽ-ma ramo. Heta kente-rehe ha-py onhehẽ va'erã xe rugwy, he'i.

²⁵ —Ha'e-ta peẽ-my. Ha'u-ma kuri uva rykwere. ãy ae katu nda'u mo'ãvéi-ma. Ha upe rire katu, pende ruvixa ramo xe Ru oiko haty-py, ha'u jevy va'erã, he'i. —Upe-py agwahẽ ramo uva rykwere pyahu ha'u jevy va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

“Xe ndaikwaái voi, ere va'erã xe-rehe” he'i Pedro-pe Hesu

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁶ Upéi Nhandejáry mboete-vy oporahéi joa. Oporahéi rire osẽ oho-vy Oliveiras yvyaty-py.

²⁷ —Peẽ katu pejehesa rerova-ta xéhegwi, he'i íxupe kwéry Hesu. —Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i va'e a-rami:

“Ajuka va'erã herakwa osarambipa hagwã ovexa hymba kwéry” he'i.*

* 14:27 Zc 13.7

Yma he'i hagwe-rami, ãy xe juka-tama, he'i.

²⁸ —Ha upe rire xe anhemoinbove jevy rire katu aha va'erã Galiléia yvy-py. Pene renonde aha ranhe va'erã, he'i íxupe kwéry.

²⁹ Upe ramo he'i Pedro:

—Gwĩ ne irũ kwéry ndéhegwi ojehesa rerova ramo jepe, xe ae katu ndorohejái joty va'erã, he'i íxupe Pedro.

³⁰ Ha Hesu katu he'i:

—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy: Etería ko va'e pyhare-py ne'írã vyteri osapukái ramo gáju imokõiha-rehe, “Xe ndaikwaái voi” ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe, he'i íxupe, Pedro-pe.

³¹ Ha hatã hatã onhe'ẽ Pedro:

—Xe ajejuka uka-ta ramo jepe ne ndive, ndajehesa rerováí joty va'erã ndéhegwi. “Xe ndaikwaáiry” nda'éiry joty arã katu nde-rehe, he'i Hesu-pe.

Pedro he'i hagwe-rami ave, he'i inhirũ kwéry Hesu remimbo'e.

*Hesu pyhyharã onhemoĩ-ma hese hikwái
(Mt 26.36-56; Lc 22.39-53; Jo 18.3-12)*

³² Ohopa ogwata-vy hikwái. Getsêmani yvaty oje'e ha-py ogwahẽ oho-vy:

—A-py pegwapy katu, he'i. —Xe anhomongeta jave Nhandejáry ndive, xe ra'arõ ranhe a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³ Upéi mbohapy ondive ogweraha. Ogweraha Pedro, Tiago, João. Upéi ogwahẽ vy'are'ỹgwasu íxupe. Ojepy'ajopy eterei-ma ave oiko-vy:

³⁴ —Ogwahẽ-ma vy'are'ỹgwasu xe-vy xe juka-ta va'e-rami, he'i. —Epyta a-py. Xe moirũ katu ereke e'ỹ reheve, he'i íxupe kwéry.

³⁵ Upéi ha'e ae oho mbykymi ojeity yvy-rupi. Ojerure Nhandejáry-pe:

—Ikatu-ta ereipe'a xéhegwi xe ajepy'ajopyha? he'i oporandu-vy.

Upéi he'i jevy:

³⁶ —Nde katu opamba'e erejapo kwaa va'e, xe Ru, he'i gwu-pe. —Upéa-gwi eipe'a katu xéhegwi xe ajepy'ajopyha. Ereipe'ase ramo, eipe'a katu xéhegwi. Ha ndereipe'aséi ramo, ani joty ereipe'a ave, he'i onhomongeta-vy Nhandejáry ndive.

³⁷ Upéi ou jevy mbohapy gwemimbo'e ha-py. Ogwahẽ ramo ikéra otopa:

—Ma'erã po ereke joty ereĩ-vy, Simão? he'i Pedro-pe. —Ma'erã po naxe ra'arõĩ peteĩ óra-py jepe? Ma'erã nem mixĩmi naxe moirũiry? he'i.

³⁸ —Epáy katu. Ejapo katu oração xe ra'arõ-vy. Nerenhembojevavy ukái arã, he'i íxupe. —Nde py'a kyre'ỹ voi. Ereke e'ỹ reheve erejapose mo'ã oração. Ha nde rete katu okese voi, he'i Pedro-pe.

³⁹ Upéi oho jevy Nhandejáry ndive onhomongeta-vy. Gwemimombe'ukwe omombe'u jevy.

⁴⁰ Ouri jevy ramo, ikéra otopa jevy-ma. Hapehýi eterei-gwi okepa-ma hikwái. Otĩ-gwi ndoikwaái onhe'ẽrã okwa-vy.

⁴¹ Ouri uri. Mbohapyha-rehema ou jevy.

—Ma'erã po ereke joty eretongea-vy? he'i Hesu. —Ha'eve-ma. Ogwahẽ-ma ngatu xe óra. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e xe pyhy uka-tama hekoha vai va'e-pe. Xe me'ẽ va'erã gwĩ ojevavy va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha va'e po-py, he'i.

⁴² —Epu'ã katu. Jaha. Ehexa katu. Onhemo'agwĩ-ma ra'e xéhegwi ou-vy upe xe pyhy uka-harã, he'i gwemimbo'e-pe.

⁴³ Onhe'ê jave Hesu, pya'e ogwahẽ ou-vy Judas, petẽi Hesu remimbo'e kwéry va'e. Heta ou ave hendive ogweru opo-py kyse puku yvyra ave. Ogwahẽ ou-vy pa'i ruvixa kwéry remimbou, judeu rekombo'ehaty remimbou ave. Judeu ruvixa kwéry remimbou ave ogwahẽ ou-vy.

⁴⁴ Ha Judas katu Hesu pyhy ukaha he'i ra'e: “Ahexa uka-ta peẽ-my pene rembipyhyse” he'i ra'e. “Upe va'e ahovapyte-ta va'e pene rembipyhyrã voi” he'i. “Peipyhy hatã íxupe heraha-vy pono okanhy” he'i ra'e ipyhyharã-pe.

⁴⁵ ãy ou pya'e ha'e anho Hesu oĩ ha-py ohovapyte hagwã Hesu-pe:

—Mbo'eháry, he'i ogwahẽ-vy Judas íxupe.

Upéi ohovapyte Hesu-pe.

⁴⁶ Ha upéi katu ha'e kwéry ou onhemoĩ-ma hese oipyhy hagwã íxupe hikwái.

⁴⁷ Upe-ma ramo peteĩ upe-py oĩ va'e omopu'ã kyse oikytĩ-vy. Ohaxea pa'i ruvixagwasu rembigwái-pe onambi'o-vy. Ohupity oinambi'o hagwã.

⁴⁸⁻⁴⁹ Ha Hesu katu he'i:

—Ma'erã po pegwahẽ peju-vy kyse reheve xe pyhy hagwã peju-vy? Ma'erã po yvyra reheve ave pegwahẽ peju-vy? he'i oporandu-vy íxupe kwéry. —“Hesu oporosakea va'e” peje tipo peju-vy? Ha ndaha'éiry upeixagwa xe. Iko'ẽ ko'ẽ anhemonhe'ẽ nhe'ẽ aiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Anhemonhe'ẽ meme ramo, xe mokambara voi. Ha naxe pyhýiry voi ra'e. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ

imbaraete voi. Upéa-gwi yma he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁵⁰ Ha upéi katu ha'e anho ete-ma oheja Hesu-pe hikwái. Ohopa íxugwi hemimbo'e kwéry.

⁵¹ Ha upéi oho hapykwéri karia'y. Upe karia'y Hesu rapykwerigwa morotĩ va'e-py mante onhenhugwã. Oipyhy-ma mo'ã íxupe hikwái.

⁵² Ijao rei oipe'a. Ha karia'y omboi oao oripara oho-vy. Opi-vy oheja oho-vy oaokwe.

*Judeu ruvixa oporandu Hesu-pe hekoha-rehe
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.13-14,19-24)*

⁵³ Ha upéi katu Hesu pyhy hagwe ogweraha íxupe. Pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha Hesu-pe. Upe-py ojogweroaty pa'i ruvixa kwéry. Judeu ruvixa kwéry hekombo'ehaty kwéry ndive ojogweroaty.

⁵⁴ Ha Pedro oho hapykwéri meme. Hesu rapykwéri puku oho. Pa'i ruvixagwasu roka-py oike ogwahẽ-vy. Polícia kwéry ndive ogwapy oĩ-vy. Tata ypy-py ojepe'e oĩ-vy.

⁵⁵ Ha pa'i ruvixa kwéry entéro judeu ruvixa kwéry ndive ojuka ukase voi Hesu-pe. Upéa-gwi oheka heka mo'ã Hesu-rehe onhe'ẽ va'erã. Ha ndotopái voi.

⁵⁶ Heta omombe'u mbe'u apu rei Hesu-rehe. Ha ndaijojái inhe'ẽ kwéry. Omombe'u joavy avy joty. Upéa-gwi ndaipóri Hesu-rehe onhe'ẽ hagwã.

⁵⁷ Ha upe rire katu ou onhembo'y va'e omombe'u. Apu rei omombe'u hese:

58 —Upéa remimombe'ukwe orohendu va'ekwe oromombe'u-ta peẽ-my: “Aitypa uka-ta ko Nhandejáry róga kakwaa teko rei rembiapokwe xe ae amopu'ã jevy hagwã. Teko rei rembiapo e'ÿ amopu'ã jevy-ta xe. Mbohapy áry-rupi amopu'ã jevy-ta. Upéixa he'i Hesu” he'i omombe'u-vy hikwái.

59 Ha hemimombe'u katu ndaijojáiry vyteri.

60 Omombe'u joavy avy joty. Upe-ma ramo onhembo'y-ma oĩ-vy pa'i ruvixagwasu ha'e kwéry hovái:

—Ejeapysaka katu, he'i. —Heta ne mombe'u mbe'u hikwái. Ma'erã po neremombe'u mo'ãi ne mombe'uhare-pe? he'i Hesu-pe.

61 Ha ha'e katu opyta okirirĩ íxugwi. Mba'eve nomombe'úi. Upéi pa'i ruvixagwasu he'i:

—Nde pa Cristo, nhane remiha'arõ va'e? Nde pa Nhandejáry onhemomba'egwasu va'e ra'y? he'i jevy íxupe, Hesu-pe, omonhe'êse-vy.

62 —Xe ko ha'e voi, he'i. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa va'erã Nhandejáry yke-rehe ijakatúa-koty agwapy ramo xe rexa va'erã. Imbaraeteve va'e Nhandejáry. Arai-rupi xe agwejy ramo xe rexa va'erã, he'i onhemombe'u-vy judeu ruvixa-pe.

63-64 Upéa nhe'ẽ ogweropoxy pa'i ruvixagwasu. Ogwerovái-gwi omondoro oao:

—Pehendu-ma voi inhe'ẽ vaiha, he'i. —Outro imombe'uharã-rehe nanhaikotevẽiry-ma, he'i. —Ojéhegwi rei onhe'ẽ vai-ma, onhemonhandejáry-vy mo'ã, he'i hese. —Mbava'e tipo pejapo-ta hese? he'i íxupe kwéry oporandu-vy:

—Tomano katu, tojejuka katu, he'i joa joty voi hese hikwái.

⁶⁵ Upéi onygwõ nygwõ Hesu-rehe. Ohesagwã ojokwa. Osokea kea íxupe opo-py:

—Emombe'u ore-vy, kiva'e va'e ne nupã, he'i oinupã nupã-vy íxupe hikwái. Oinupã nupã ave íxupe polícia kwéry.

*“Xe ndaha'éi Hesu ndivegwa” he'i mo'ã Pedro
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)*

⁶⁶ Ha Pedro katu opyta oĩ-vy oka-py, pa'i ruvixagwasu rokẽ rovagwy-py. Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy kunhataĩ pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e.

⁶⁷ Ohexa Pedro-pe ojepe'e ramo. Omanha hova-rehe:

—Upe Nazaré pygwa ndive ereiko va'e voi nipo nde ra'e. Hesu ndive ereiko va'e voi ave nde, he'i íxupe hembigwái.

⁶⁸ —Ndaikói va'e voi xe, he'i. —Ndaikwaáiry mba'eve xe, he'i. —Ne nhe'ẽ katu ndaikwaái voi, he'i. —Mbava'e rehe po aipo ere, ndaikwaái voi xe, he'i mo'ã íxupe Pedro.

Hesu irũ e'ỹ-rami ojejapo ha'e. Upéi katu osẽ oho-vy mbykymi. Okẽ-my oho. Ha osapukái gáju.

⁶⁹ Ha ohexa jevy-ma íxupe hembigwái:

—Hesu ndivegwa voi upe va'e, he'i jevy upe-py oĩ va'e-pe.

⁷⁰ —Naháni, ndaxéiry, he'i jevy Pedro kunhataĩ-pe.

Upe riremi he'i jevy íxupe upe-py oĩ-vy.

—Galiléia pygwa voi nde. Hesu ndivegwa voi nipo ra'e nde, he'i Pedro-pe.

⁷¹ Upe ramo he'i:

—Xe apu ramo, taxe moingo asy katu Nhan-dejáry, he'i. —Upe kwimba'e ne remimombe'ukwe ndaikwaái voi xe, he'i mo'ã íxupe Pedro.

⁷² Ha upéi imokõiha-rehema osapukái pya'e jevy gaju. Imandu'a-ma Hesu nhe'ẽgwe-rehe, “Ne'írã osapukái ramo gáju imokõiha-rehe, Xe ndaikwaáiry, ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe”. Upéa nhe'ẽ-rehe imandu'a-ma ramo Pedro, ojahe'o-vy hasẽ.

15

Hesu ojereraha mburuvixagwasu Pilatos renda-py
(Mt 27.1-2,11-26; Lc 23.1-5,13-25; Jo 18.28-19.16)

¹ Ko'ẽmba-ma ramo ojogweroaty jevy pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ndive, judeu rekombo'ehaty ndive ave. Entéro judeu ruvixa kwéry gwive ojogweroaty onhomongeta-vy:

—Mbava'e tipo jajapo-ta Hesu-rehe? he'i onhombo'e mbo'e-vy hese.

Upéi oikwaa-ma ramo, onhapytĩ-ma íxupe hikwái. Ipokwaha reheve ogweraha mburuvixagwasu Pilatos po-py ome'ẽ-vy.

² —Nde tipo ereiko ra'e judeu kwéry ruvixagwasu ramo? he'i oporandu-vy íxupe Pilatos.

—Nde ae xe renói voi. “Judeu kwéry ruvixagwasu” nde ae ere-ma xe-rehe. Xe voi, he'i joty íxupe Hesu onhemombe'u-vy.

³ Ha pa'i ruvixa kwéry heta omboja rei inhe'ẽ hese va'e.

—Hembiapo vai-ma, hembiapo vai-ma, he'i joa hese.

Ha Hesu katu nomombe'uvéiry.

4 –Heta nde-rehe nhe'ě onhemboja mboja rei va'e. Ma'erã po nerenhemombe'úiry? he'i jevy íxupe Pilatos oporandu-vy.

5 Ha Hesu katu mba'eve joty nomombe'úiry. Nonhemombe'úi-gwi, “Ma'erã po nonhemombe'uséiry?” he'i ojéupe opondera-vy hese.

6 Ha oiko jave aretegwasu, oĩ opoi uka íxugwi va'erã. Peteĩ onhemoĩ preso va'ekwe-gwi oĩ opoi uka jevy va'erã imondo-vy mburuvixagwasu-pe. Upe ijaty va'e kwéry ojerure va'ekwe-gwi opoi uka-ma imondo-vy.

7 Oĩ hembiapresakwe oporojuka va'ekwe. Ohekoviarõ hagwã mo'ã mburuvixagwasu-pe, oporojuka va'ekwe. Indive kwéry oĩ héry va'e Barrabás.

8 Ha upéi katu ou ijaty va'e ojerure-vy ojapo hagwã íxupe kwéry ojapo japo hagwe-rami:

–Epoi katu ore-vy toho jevy aretegwasu-py erepoi meme hagwe-rami, he'i Pilatos-pe hikwái.

9-10 Ha mburuvixa oikwaa pa'i ruvixa kwéry rekoha vaiha. Ohexa kwaa hese: “Ndaija'éi-gwi rei hese, oipyhy ra'e íxupe heru-vy xe-vy hikwái” he'i ojéupe mburuvixa. Upéa-gwi he'i ijaty va'e-pe:

–Peipota tipo apoi peẽ-my upe judeu kwéry ruvixagwasu-gwi? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

11 Ha pa'i ruvixa kwéry katu he'i:

–Ejerure katu Hesu rekovía Barrabás-rehe, he'i jevy jevy ijaty va'e-pe ojojurupypa opo'ě-vy hikwái.

Pa'i ruvixa nhe'ě-py he'i Pilatos-pe ijaty va'e:

–Epoi ore-vy íxugwi, Barrabás-gwi toho, he'i.

12 –Aipo ramo, mbava'e tipo ajapo-ta Hesu-rehe? Upe va'e judeu ruvixagwasu pene remi-henói, he'i jevy íxupe kwéry.

13 –Ejuka uka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka uka katu íxupe, he'i joa joty íxupe onhe'ẽ hatã-vy.

14 –Ajuka rei va'erã. Nahembiapo vaíry voíte Hesu ra'e, he'i íxupe kwéry Hesu-rehe.

–Emboja katu, emboja katu imoĩ-vy kurusugwasu-rehe omano hagwã, he'i joa joa hikwái onhe'ẽ hatãve tãve-vy.

15 Ha Pilatos katu ombovy'ase íxupe kwéry. Upéa-gwi ha'e kwéry inhe'ẽ-py opoi imondo-vy íxugwi. Barrabás-gwi opoi Pilatos. Upéi he'i ombopi hagwã Hesu-pe. Ome'ẽ ijukaharã-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

*Soldado kwéry onhembohory Hesu-rehe
(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)*

16 Ha upéi katu soldado kwéry ogweraha koty-py Hesu-pe. Mburuvixa róga kakwaa-py ogweraha íxupe. Hoga kakwaa héry pretório. Upe-py enterove soldado gwive onhomboatypa hese.

17 Omonde Hesu-rehe ao pytã va'e. Upéi nhuatĩ-gwi ojapo íxupe ijegwaka ra'angará omoĩ hagwã inhakã-rehe.

18 Upe rire omboete ra'anga anga rei íxupe onhembohory-vy:

–Toiko are katu, toiko are katu judeu ruvixagwasu, he'i onhembohory-vy hese.

19 Onhakãrupã rupã íxupe takwáry-py. Onygwõ nygwõ hese. Onhesũ nhesũ gwetypy'ã-rehe omboete a'ã a'ã hagwã íxupe.

²⁰ Onhembohorypa rire hese, omboi íxugwi ao pytã va'e. Omonde jevy hese ijao. Upe rire ogw-eraha Hesu-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

*Omboja Hesu-pe kurusugwasu-rehe ijuka-vy
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)*

²¹ Upe ramo oĩ ohasa rei va'e. Upe va'e Cirene pygwa héry va'e Simão. Simão Alexandre ru, Rufo ru ave. Tetã jerekwe-gwi ou ra'e. Ha soldado katu ogweraha uka íxupe Hesu kurusugwasurã.

²² Upéixa ramo ogweraha Hesu-pe. Gólgota oje'e ha-py ogweraha. Akãgwe rendaty-rehe he'i Gólgota.

²³ Upe-py ogwahẽ ramo, uva rykwere-py omoĩ pohã héry va'e mirra. Ome'ẽ íxupe ho'u uka-vy. Ome'ẽ íxupe pono ohendu eterei ojéupe hasy va'e. Ha ndo'úiry.

²⁴ Ha upéi katu ijuka hagwã-pyma ogwenog-wahẽ omboja íxupe kurusugwasu-rehe. Upéi omboja rire soldado kwéry ohuga onhomboja'o ja'o hagwã Hesu aokwe-rehe. Ogana gana va'e ogweraha ijaokwe.

²⁵ Pyhareve asaje ramo, omboja-ma íxupe kurusu-rehe imoĩ-vy.

²⁶ Ha Hesu-rehe hemimombe'ukwe ohai omoĩ ikurusu-rehe inhakã ári. “Kóa judeu ruvixag-wasu” he'i imoĩ-vy.

²⁷ Oĩ ave mokõi imonda va'e kurusu-rehe omboja ave imoĩ-vy. Hesu yke-rehe joty ave omoĩ peteĩ ijakatúa-koty, peteĩ ijasu-koty. Imbyte-py oĩ Hesu.

²⁸ Ogwereko íxupe ojejavy va'ekwe-rami. Nhan-dejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma. Upéa-gwi ogwereco asy íxupe.

²⁹ Gwĩ ohasa oiko-vy va'e opuka hatã Hesu-rehe. Onhakãreity ity onhembohory-vy hese:

—Aa! Ereity-ta mo'ã Nhandejáry róga kakwaa eremopu'ãmba jevy hagwã mbohapy áry-rupi, he'i mo'ã.

³⁰ —Aipo ramo, egwejy katu kurusu-gwi erenheresende-vy, he'i.

³¹ Ha upéixa ave onhembohory hese ojóupe pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty ndive:

—Upéa opororesende va'ety. Ha ndaipu'akáiry gwekove-rehe onheresende hagwã, he'i hese onhembohory-vy.

³² —“Xe Cristo nhane remiha'arõ va'e. Xe Israel kwéry ruvixagwasu” he'i kuri ójehe. —Aipo ramo ãy togwejy katu kurusu-gwi. Jahexa ramo, jarovia arã, he'i joa hikwái.

Hesu jave kurusugwasu-rehe onhemboja va'ekwe onhe'ẽ rei rei ave hese.

Omano Hesu

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Upéi kwarahy mbyte-py pytũmba-ma upe yvy ári. Upe tetã-rehe pytũmba ete-ma. Mbohapy óra peve opyta. Ka'arugwasu peve opyta.

³⁴ Ka'arugwasu ramo onhe'ẽ hatã Hesu. Ha'e ae onhe'ẽ-py onhe'ẽ:

—Eloí, Eloí, lámá sabactâni? he'i ha'e ae onhe'ẽ-py. Upéa he'ise, “Tupã xe Járy, Tupã xe Járy, ma'erã-gwi po xe rejapa xe anho eterei?” he'i oporandu-vy.*

* 15:34 Sl 22.1

³⁵ Ha upe-py oĩ inhe'ẽ ohendu va'e:

—Ejeapysaka katu. Upéa ohenói Elias-pe, he'i mo'ã Hesu-rehe.

³⁶ Upe ramo oripara ogweru bucha. Omoakỹ uva rykwere hepy ete e'ỹ va'e-py. Takwáry-py omoĩ. Oipyte uka Hesu-pe omboy'u-vy:

—Eheja katu. Ou-ta para'e Elias ombogwey hagwã kurusu-gwi oresende-vy, he'i Hesu-rehe hikwái.*

³⁷ Ha upéi katu onhe'ẽ hatã jevy-ma Hesu. Ha upe rire katu omano-ma.

³⁸ Upe-ma ramo pya'e ojeka Nhandejáry róga kakwaa pygwa okẽgwasu nhugwãha tuvixa ete va'e. Osoro hatã. Yvate-gwi yvy peve ojeka hatã ou-vy.

³⁹ Ha Hesu rovagwy-rupi oĩ capitão, soldado ruvixa va'e. Onhe'ẽ hatã omano hagwã ramo, ohexa íxupe:

—Upe va'e Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e, he'i Hesu-rehe ohexa-vy.

⁴⁰ Ha kunha heta oĩ upe-py. Mombyry-gwi oma'ẽ joa Hesu-rehe hikwái. Oĩ Maria Madalena, oĩ Salomé, oĩ Maria, ha'e Tiago tyvýry José sy ndive voi. Tyke'ýry héry ave Tiago íkarapemi va'e.

⁴¹ Upéa kunha kwéry omoirũ irũ ra'e Hesu-pe Galiléia-rupi. Ome'ẽ me'ẽ ra'e Hesu-pe hemikotevẽ. Oĩ ave heta kunha ambue va'e hendive ou va'ekwe Jerusalém-my.

*Omoĩ itakwa-py Hesu retekwe
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)*

* 15:36 Sl 69.21

⁴² Ka'aru ete-ma. Upe áry-py judeu kwéry omoĩ porãmba gwemi'urã iko'ẽ ho'u va'erã. Ndoikói vyteri pytu'uha áry.

⁴³ Ndoikói-gwi vyteri, oho José Pilatos renda-py. Upe va'e José Arimatéia pygwa, judeu ruvixa va'e, onhemboete va'e voi. Ha'e ave oha'arõ arõ va'e Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ hagwã. Upéixa ramo onhembopy'agwasu oho hagwã Pilatos renda-py ojerure Hesu retekwe-rehe.

⁴⁴ Ha Pilatos ohendu ramo omanoha,
—Pya'e omano ra'e, he'i Hesu-rehe opondera-vy.
Upéi ohenói upe soldado ruvixa-pe oporandu hagwã íxupe:

—Omano-ma tipo ra'e Hesu? he'i soldado ruvixa-pe.

⁴⁵ —Ha'e voi. Omano ete-ma voi, he'i íxupe omombe'u-vy.

Upe rire he'i José-pe Pilatos:

—Aipo ramo eraha hetekwe, he'i.

⁴⁶ Ha upéi katu José oho ojogwa ao morotĩ iporã va'e onhugwã hagwã hetekwe. Ombogwey kurusu-gwi. Onhugwã ao morotĩ-my. Upe reheve omoĩ itakwa-py hetekwe. Ita-gwi ojo'o ra'e hetekwe renagwã. Upe-py omoĩ hetekwe. Upéi omboapajeréi imondo-vy itagwasu. Omboty hagwã itakwa rokẽ omboapajeréi itagwasu.

⁴⁷ Ha Maria Madalena José sy ndive oma'ẽ oĩ-vy. Ohexa joty omoĩ ramo hetekwe.

16

Hesu onhemoingove jevy-ma
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

¹ Pytu'uha áry rire oho Salomé ndive Maria Madalena, Maria Tiago sy ave. Oho ojogwa pohã hyakwã va'e omona hagwã hetekwe-rehe.

² Iko'ẽ ramo, domingo-py osẽ-ma ramo kwarahy, voi oho ogwata-vy. Itakwa-py oho.

³ Oho jave,

—Kiva'e oipe'a-ta nhande-vy itagwasu itakwa rokẽ-gwi, he'i ojõupe oporandu randu-vy.

⁴ Oma'ẽ ramo ohexa-ma itagwasu ojepe'a va'ekwe. Ha ita tuvixa eterei voi.

⁵ Ha upéi katu oike itakwa rye py-py. Oike ramo ha'e-py Nhandejáry rembigwái karia'y-pe ohexa-ma. Ohexa ogwapy oĩ-vy ramo iyyke-rehe. Ao morotĩ puku va'e omonde ramo ohexa. Ohexa ramo, onhemondýi-ma.

⁶ Ha he'i íxupe karia'y:

—Aníke penhemondýi teĩ, he'i. —Peju-ma ra'e, he'i. —Peheka voi peju-vy Hesu Nazaré pygwa kurusu-rehe onhemboja va'ekwe retekwe-pe, he'i. —Oikove jevy-ma kuri Hesu. Peheka ramo jepe ndaiporivéi-ma ko'a-py. Oho-ma kuri. Peju katu peẽ pema'ẽ hupagwe-rehe. Hendagwe rei-ma oĩ, he'i.

⁷ —Ha upe rire katu ekwa emombe'u hemimbo'e kwéry-pe, Pedro-pe ave. Ere íxupe: “Hesu oho-ta Galiléia tetã-my. Ne renonde oho-ta. Upe-py erehexa va'erã íxupe. He'i hagwe-rami erehexa va'erã” he'i íxupe kwéry karia'y.

⁸ Ha kunhagwe katu osẽ pya'e itakwa-gwi. Oripara oho-vy. Ipy'a ryrýi-ma onhemondýi-gwi. Okyhyje-gwi nomombe'úiry avave-pe.

*Hesu ojehexa uka jevy-ma
(Mt 28.16-20; Lc 24.13-35; Jo 20.11-18)*

⁹ Ha Hesu katu, oikove jevy ramo, ojehexa uka jevy. Voi domingo-py ojehexa uka Maria Madalena-pe. Íxugwi omosẽ va'ekwe imondo-vy sete anháy. ãy katu íxupe anho ranhe ojehexa uka Hesu.

¹⁰ Ohexa rire, Maria oho omombe'u Hesu irũgwe-pe. Ha'e kwéry hasẽ ojahe'o-vy hikwái. Upe jave omombe'u:

¹¹ —Hesu oikove jevy-ma, he'i omombe'u-vy. —Ahexa jevy-ma íxupe kuri, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy.

Ha ohendu ramo inhe'ẽ ndogweroviáiry voi íxupe.

¹² Ha upe rire katu Hesu ojehexa uka jevy mokõi oirũgwe-pe. Gweko ambue va'e-rami ojehexa uka íxupe tetã jere-rehe ogwata ramo oiko-vy. Oirũgwe ramo jepe ndoikwaavéiry oirũgwe.

¹³ Ha oikwaa-ma ramo oho jevy omombe'u Hesu remimbo'e kwéry-pe. Ha ndogweroviáiry voi inhe'ẽ.

¹⁴ Ha upéi katu ojehexa uka jevy onze gwemimbo'e kwéry-pe. Okaru joa jave ojehexa uka íxupe. He'i íxupe kwéry Hesu:

—Xe rexahare xe mombe'u ramo nde-vy, ma'erã ndereroviáiry? he'i. —Xe aikove jevymaha omombe'u ramo nde-vy, ma'erã ndereroviái? Nane akã porãi-gwi, nane mba'e reroviáiry-gwi, xe mombe'u ramo ndereroviáiry, he'i íxupe kwéry.

¹⁵ Upéi he'i íxupe kwéry:

—Tereho opa-rupi emombe'u Nhandejáry re-hegwa nhe'ẽ porã. Entéro yvypóry-pe kente kwéry va'e-pe gwive emombe'u.*

¹⁶ Upe ogwerovia va'e, onhemongarai va'e ave, oresende va'erã íxupe Nhandejáry. Ha ogwerovia e'ỹ va'e katu, nomboyke mo'ãiry voi íxugwi hembia-po vaikwe, he'i íxupe kwéry.

¹⁷ —Ha xe rerovia va'e katu xe réry-py omosẽ va'erã imondo-vy anháy. Aỹ oikwaa e'ỹ nhe'ẽ va'e-py onhe'ẽ va'erã.

¹⁸ Oipyhy ramo mbói reheve, naimboirasy mo'ãiry. Hi'upy e'ỹ jepe ho'u ramo, ndahasýi ave arã. Hasy va'e-rehe omoĩ ramo opo, ombogwera va'erã íxupe. Upéixa voi hexapyrã-rupi hembia-po porã porã va'erã xe rerovia va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ogwerojeupi Hesu-pe Nhandejáry

(Lc 24.50-53; At 1.6-11)

¹⁹ Upéi omombe'u rire ogwerojeupi heraha-vy íxupe Nhandejáry. Ha Hesu ogwapy-ma Nhandejáry yke-rehe ipu'aka reheve.

²⁰ Ha hemimbo'e kwéry katu osẽ oho-vy opa-rupi onhemonhe'ẽ nhe'ẽ-vy. Ha Nhandejáry oipytygwõ íxupe kwéry. Upéa-gwi hexapyrã-rupi hembia-po porã porã hikwái. Nhandejáry Hesu Cristo re-hegwa nhe'ẽ porã omombe'u ramo, ogwerovia inhe'ẽ henduháry. Hembia-po porã rexa-vy, Anhetegwa nipo ra'e inhe'ẽ, he'i ogwerovia-vy.

* **16:15** At 1.8

Nhandejáry Nhe'ẽ
New Testament in Kaiwá (BR:kgk:Kaiwá)

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaiwá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaiwá

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
7ba4d793-0e4f-5efd-8f91-509f2a6d9f6a